

Gelijke Kansen V/M in Vlaanderen

memorandum

Aanbevelingen voor de **Vlaamse** Regering | juni 2014

vrouwenraad
beslist feminist

VROUWENRAAD

Middaglijnstraat 10

1210 Brussel

02 229 38 19

www.vrouwenraad.be

info@vrouwenraad.be

Voor meer informatie of een gesprek over dit memorandum, contacteer Magda De Meyer
voorzitter Vrouwenraad, via info@vrouwenraad.be

ALGEMENE UITGANGSPUNTEN	5
<i>Naar een nieuw, aangepast en eigentijds samenlevingsmodel</i>	<i>5</i>
<i>Gelijkheid v/m en vrouwenrechten</i>	<i>5</i>
<i>Een genderbril voor alle beleidsprocessen</i>	<i>5</i>
<i>Genderbudgetting meer dan ooit nodig</i>	<i>6</i>
<i>Structurele inspraak.....</i>	<i>6</i>
VLAAMS GELIJKEKANSENBELEID V/M.....	6
BESLUITVORMING.....	8
KINDEROPVANG.....	8
<i>Kinderopvang is een recht van elk kind.....</i>	<i>9</i>
<i>Betaalbare kinderopvang</i>	<i>9</i>
<i>Kwaliteitsvolle kinderopvang.....</i>	<i>9</i>
<i>Loon naar werken.....</i>	<i>10</i>
KINDEREN EN JONGEREN	10
<i>Opvoedings- en preventieve gezinsondersteuning</i>	<i>10</i>
<i>Integrale jeugdhulpverlening.....</i>	<i>11</i>
<i>Jeugdsanctierecht.....</i>	<i>11</i>
ONDERWIJS EN OPLEIDING	11
WERK.....	12
<i>Loon- en loopbaankloof v/m</i>	<i>13</i>
<i>Evenredige arbeidsdeelname en diversiteit (EAD).....</i>	<i>15</i>
<i>Algemeen.....</i>	<i>15</i>
<i>Bemiddeling</i>	<i>16</i>
<i>Vorming en expertise-uitwisseling</i>	<i>16</i>
<i>Registratie, rapportering en behandeling van meldingen en klachten en aanpak van discriminatie</i>	<i>16</i>
<i>Werkbaar werk.....</i>	<i>16</i>
<i>Verloven.....</i>	<i>17</i>
<i>VDAB.....</i>	<i>18</i>
<i>Sociale economie</i>	<i>18</i>
<i>Kortingen voor werkgevers voor aanwerving kwetsbare groepen.....</i>	<i>18</i>
<i>SERV.....</i>	<i>19</i>
HUISHOUDELIJKE SECTOR.....	19
GEWELD	20
<i>Interfederaal actieplan alle vormen van geweld.....</i>	<i>20</i>
<i>Eergerelateerd geweld.....</i>	<i>20</i>
<i>Partnergeweld en intrafamiliaal geweld</i>	<i>21</i>
<i>Definities.....</i>	<i>21</i>
<i>CO3.....</i>	<i>21</i>
<i>Toolbox.....</i>	<i>21</i>
<i>Vrouwen met een beperking</i>	<i>21</i>
<i>Getuigen</i>	<i>22</i>
<i>Relatieondersteuning</i>	<i>22</i>

<i>Seksueel geweld en verkrachting</i>	22
<i>Onthaal en opvang van slachtoffers</i>	22
<i>Seksueel misbruik door professionals in machtsrelaties</i>	23
GEZONDHEID	24
<i>Definitie en referentiekader gezondheid</i>	24
<i>Diverse aandoeningen</i>	25
<i>Geneesmiddelengebruik</i>	25
<i>Pijnbestrijding</i>	26
<i>Bevolkingsonderzoeken borst-, baarmoederhals- en dikkedarmkanker</i>	26
<i>Milieu</i>	27
<i>Seksuele en reproductieve rechten en gezondheid</i>	27
<i>Abortus</i>	27
<i>Anticonceptiva</i>	28
<i>Interculturele bemiddelaars</i>	28
ZORGLANDSCHAP	28
<i>Zorgvoorzieningen voor hulpbehoevenden</i>	28
<i>Eerstelijnsgezondheidszorg</i>	28
<i>Geestelijke gezondheidszorg</i>	29
<i>Vlaamse zorgverzekering</i>	29
<i>Mantelzorg</i>	30
<i>Eerstelijns hulp- en dienstverlening</i>	30
<i>Personen met een beperking/handicap</i>	30
MOBILITEIT	30
MEDIA, BEELDVORMING EN SEKSISME	31
SOCIALE BESCHERMING	32
<i>Uitbouw Vlaamse sociale bescherming</i>	32
<i>Begrip personen ten laste</i>	32
<i>Kinderbijslagen</i>	33
<i>Fiscale behandeling van kinderen ten laste</i>	34
<i>Compensatieclausules in huwelijks- of samenlevingscontract</i>	34
<i>Eerstelijns juridische bijstand</i>	34
<i>Verdelingstaks</i>	34
WONEN	35
<i>Woononderzoek</i>	35
<i>Eigen woning</i>	35
<i>Huiskorting – klein beschrijf</i>	35
<i>Woonbonus</i>	36
<i>Sociale woningen</i>	36
<i>Private huurmarkt</i>	36
<i>Gemeenschappelijk wonen</i>	37
<i>Dakloosheid</i>	37
<i>Aardgas, elektriciteit en water</i>	37
TRANSVERSALE THEMA'S	38
<i>Armoede</i>	38
<i>Duurzame ontwikkeling</i>	39
<i>Gezinsbeleid</i>	40
VREDE	40

VRIJE TIJD	41
<i>Participatie</i>	41
<i>Filmsector</i>	41
<i>Theater en podiumkunsten</i>	42
<i>Sport</i>	42
VLAANDEREN INTERNATIONAAL	43
MEER INFO	44
<i>Vrouwenraaddossiers en aanbevelingen</i>	44

Algemene uitgangspunten

Naar een nieuw, aangepast en eigentijds samenlevingsmodel

De Vrouwenraad wil een overheid die het oude kostwinnersdenken van zich afgooit en dringend werk maakt van een nieuw, aangepast en eigentijds samenlevingsmodel. Een model waarin we betaald werk, zorg, huishouden en vrije tijd zo gelijk mogelijk onder vrouwen en mannen in al hun diversiteit verdelen. Een samenlevingsmodel waardoor elk individu binnen diverse leefvormen een voldoende evenwichtige persoonlijke, sociale en materiële ontwikkeling realiseert in alle fasen van de levensloop. Een samenlevingsmodel dat gerealiseerd wordt binnen het concept van een sterke democratie waar er voldoende evenwicht is tussen de basiswaarden gelijkheid, vrijheid, solidariteit en efficiëntie.

Gelijkheid v/m en vrouwenrechten

In ons samenlevingsmodel worden rechten van vrouwen en mannen gerespecteerd en staat gelijkheid m/v voorop. Daarbij ziet de overheid de realisatie van deze maatschappelijke gelijkheid als een belangrijke pijler van een duurzame samenleving. Hierbij steunen we op de internationaal erkende mensenrechten en vrouwenrechten. Dit betekent dat de overheid werk maakt van:

- de gelijke deelname van vrouwen en mannen in alle domeinen van de samenleving zowel publiek als privé;
- de gelijke deelname van vrouwen en mannen aan de macht op alle niveaus en in alle domeinen¹;
- de gelijke empowerment van vrouwen en mannen met oog voor diversiteit;
- het elimineren van bestaande ongelijkheid;
- het voorkomen van nieuwe ongelijkheden;
- het ombuigen van de verhoudingen tussen de seksen en de hiermee samengaan de hiërarchie naar gelijkheid v/m;
- de aanpak van de structurele mechanismen om te komen tot gelijkheid v/m.

De Vrouwenraad ziet de realisatie van gelijkheid v/m als een permanente en prioritaire voorwaarde voor een samenleving waarin een:

- keuze een echte keuze is en niet ten koste gaat van eigen autonomie en/of inkomen;
- iedereen eigen rechten opbouwt.

Een genderbril voor alle beleidsprocessen

De Vrouwenraad roept op om gendermainstreaming als het instrument voor de gelijkheid v/m verder door te voeren op alle beleidsniveaus, d.i. de integratie van het gelijkekansenperspectief v/m in de materies die centraal staan op de politieke agenda.

De overheid stelt in alle beleidsplannen en -strategieën ambitieuze doelstellingen voorop ter bevordering van de gelijkheid v/m. Hierbij zet zij voldoende in op de instrumenten om

¹ Dit betekent dat gelijke toegang tot de machtsbronnen verzekerd moet worden.

dergelijke doelstellingen te realiseren: seksespecifieke statistieken, genderindicatoren, impactanalyses, monitoring en evaluatie.

Genderbudgetting meer dan ooit nodig

Een wisselwerking van verschillende factoren die elkaar beïnvloeden en versterken zorgt ervoor dat vrouwen - en vooral dan specifieke categorieën van vrouwen - vaker een slechtere sociaaleconomische positie bekleden dan mannen. De huidige crisis verscherpt de bestaande ongelijkheden. Bovendien beheerst de crisis nog altijd de politieke agenda. Wij stellen vast dat de bezuinigingsmaatregelen die op alle beleidsniveaus worden doorgevoerd een negatieve impact hebben op de zwakste groepen in de samenleving - vooral alleenstaande vrouwen met kinderen - en op de gelijkheid v/m. Tezelfdertijd heeft een herschikking van de bevoegdheden en middelen plaats in het kader van de zesde staatshervorming. Wij vragen dat in het verlengde van de gendermainstreamingsstrategie ook gendergevoelig gebudgetteerd wordt. Dit betekent dat men in alle fasen van de budgettaire cyclus (inkomsten en uitgaven) rekening houdt met de respectieve situaties van vrouwen en mannen, dit met het oog op de structurele bevordering van de gelijkheid v/m.

Structurele inspraak

Wij vragen dat de overheid voorziet in de nodige efficiënte middelen om een autonome werking van de Vrouwenraad, waarin expertise én actie moeten kunnen samengaan, te realiseren.

De Vrouwenraad wil als pluralistische koepel van vrouwenorganisaties erkend worden als een volwaardige gesprekspartner in alle beleidsmateries die van belang zijn voor de empowerment van vrouwen en mannen. Daarom vragen we actief betrokken te worden in alle bestaande en nieuw op te richten inspraakstructuren en fora om ons 'partnership' waar te kunnen maken.

Vlaams gelijkekansenbeleid v/m

Binnen het Vlaams gelijkekansenbeleid zagen we dat vooral werd ingezet op de genderklik via een brede sensibiliseringscampagne naar het ruime publiek. Met andere woorden, men wil het grote publiek bewust maken over het bestaan van gendermechanismen in de maatschappij die zorgen voor ongelijkheid tussen vrouwen en mannen en transgenders. De genderklik bij de overheid zit nog in de startfase en zal afhangen van de doeltreffendheid van een snelle gelijkekansenstoets als onderdeel van de duurzaamheidstoets. Dit is vooral een noodzakelijke aanvulling bij het horizontale/inclusieve beleid via de methodiek van de open coördinatie (OCM). Op een voortgangsrapport over de positie van de vrouwen (en mannen) is het ook nog wachten op voldoende genderindicatoren. Het beloofde loonkloofplan werd verschoven naar de volgende legislatuur. Wegens het institutionele getouwtrek rond de positie van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen dat niet - zoals voorzien - geïnterfederaliseerd geraakte tijdens de legislatuur 2009-2014, kunnen burgers met klachten op basis van geslacht niet terecht bij de Vlaamse Meldpunten. Een spijtige zaak want voor alle andere discriminaties zal de burger terechtkunnen bij één loket, ongeacht het bevoegdheidsniveau, behalve voor discriminatie op basis van geslacht/transgender.

De Vrouwenraad vraagt:

- een coherent Vlaams gelijkekansenbeleid gericht op het versterken van de positie van vrouwen en mannen en van de gendergelijkheid;
- het inschrijven van dit gelijkekansenbeleid v/m in het regeerakkoord, de beleidsnota's en de beleidsbrieven;
- een coördinerend minister voor gelijke kansen v/m met voldoende budget die gendergelijkheid hoog op de agenda zet en hiertoe een tweesporenbeleid voert: enerzijds een gendermainstreamingsbeleid en anderzijds een specifiek beleid (met aandacht voor meervoudige discriminaties) en een efficiënte klachtenbehandeling;
- een dringende institutionele oplossing voor een efficiënte melding en klachtenbehandeling van geslachts- en transgenderdiscriminatie en meervoudige discriminatie, lokale meldpunten voor alle discriminatiegronden en de oprichting van één globaal 'meldpunt discriminatie' los van één bepaalde discriminatiegrond, discriminatiedomein of bevoegdheid;
- de decretale verankering van het gendermainstreamingsbeleid in het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsdecreet conform art. 29 van de Europese Richtlijn 2006/54/EG;
- het inzetten op de genderklik bij de overheid door het gebruik van voldoende instrumenten zoals een genderimpactanalyse, seksespecifieke statistieken, genderindicatoren, monitoring en evaluatie met een tweejaarlijks voortgangsrapport²;
- de organisatie van een tweejaarlijkse gelijkekansenconferentie v/m waar alle stakeholders het Vlaams gelijkekansenbeleid aan de pols voelen en vooruitblikken;
- dat de begrotingen en hervormingen in het kader van de zesde staatshervorming rekening houden met de impact op de positie van vrouwen en mannen en op de gendergelijkheid (de zogenaamde genderbudgetting);
- Vlaamse middelen voor het provinciaal gelijkekansenbeleid v/m om naast het horizontaal beleid ook een specifiek beleid te voeren, dat garant staat om het eerste te kunnen realiseren;
- een interministeriële conferentie gelijke kansen v/m die geregeld samenkomt om het beleid (doelstellingen, acties en monitoring) op elkaar af te stemmen;
- de nodige efficiënte middelen om de autonome werking van de Vrouwenraad waarin expertise én actie moeten samengaan, te kunnen realiseren;
- de nodige inspraakstructuren en fora om ons partnership waar te kunnen maken;
- een verhoging van het budget van gelijke kansen v/m om voldoende ondersteuning te bieden voor de integratie van het genderperspectief in elk beleidsdomein en om de problemen te behandelen die in de verschillende beleidsdomeinen niet aan bod komen;
- flankerend beleid voor specifieke thema's zoals:
 - een decretale verankering van de paritaire deelname v/m in alle advies- en beheersorganen;

² Nederland is ondertussen aan zijn [zevende emancipatiemonitor](#) toe. De monitor is bedoeld om het emancipatieproces in Nederland te volgen en om na te gaan of dit zich ontwikkelt in de richting die het emancipatiebeleid nastreeft.

- een gecoördineerd actieplan (in overleg met de federale overheid en de andere deelstaten) voor de aanpak van de problematiek van de loo(n)pbaankloof;
- genderneutrale berichtgeving in alle overheidscommunicatie;
- strikte controle op de integratie van het genderperspectief in alle aanbestedingen en overheidssubsidies.

Besluitvorming

Het aandeel vrouwelijke verkozenen haalt in geen enkel parlement de helft. Het Brussels Hoofdstedelijk Parlement is koploper met 43,8 % vrouwelijke verkozenen in 2009. Het Vlaams Parlement en het federale Parlement volgen met 39,5 % en 38,5 %. Het Parlement van de Franse Gemeenschap³ en het Waals Parlement kloppen af op 36,2 % en 34,7 %. Het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap bengelt met zijn 28 % aan de staart. Het Europees Parlement staat met zijn 32 % vrouwelijke verkozenen in 2009 nog steeds op het niveau van 1999. De enige manier om een doorbraak te forceren naar een meer evenwichtige deelname van vrouwen en mannen aan de besluitvorming in velerlei domeinen is het handhaven van de quota. Er is immers een kritische massa nodig om gezien en gehoord te worden. Die werd vastgelegd op 40 % (in het algemeen) maar de Vrouwenraad stelt 50/50 voor.

Wij vragen:

- een decretale verankering van het ritssysteem (afwisselend m/v of v/m op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen);
- een paritaire deelname v/m in uitvoerende organen;
- een evenwichtige deelname v/m aan buitenlandse delegaties;
- een paritaire deelname v/m in alle advies- en beheersorganen.

Kinderopvang

De realisatie van een evenwichtige combinatie van beroeps- en gezinsleven vereist voldoende betaalbare, toegankelijke en kwaliteitsvolle kinderopvangvoorzieningen in Vlaanderen. Momenteel is de behoeftedekking nog steeds onvoldoende. Het aantal plaatsen in de kinderopvang per 1000 kinderen onder de drie jaar steeg van 344 in 2005 naar 397 in 2012. Het Pact 2020 stelt dat minstens de helft van de kinderen onder de drie jaar kwaliteitsvolle en formele kinderopvang aangeboden moet krijgen. Het kaderdecreet baby's en peuters hoopt dit al in 2016 te realiseren. Nog steeds is het gebruik van kinderopvang niet gelijk verdeeld over de verschillende bevolkingsgroepen. Alleenstaande ouders, kinderen uit een kansarm gezin en kinderen van personen van vreemde herkomst komen minder terecht in de kinderopvang. Bovendien staat de harmonisering van de vele initiatieven waarin kwaliteit vooropstaat, nog in de kinderschoenen.

Kinderopvang heeft niet alleen een economische (tewerkstelling m/v) maar ook een belangrijke sociale (inclusie van groepen die uit de boot dreigen te vallen) en een

³ Het gebruik van de term 'Franse Gemeenschap' verwijst naar de geldende terminologie op het moment van de verkiezingen in 2009. Zie ook: *Vrouwen en Mannen in België, genderstatistieken en genderindicatoren*, tweede editie, 2011, IGVM, Brussel, p. 196

pedagogische functie. Kinderopvang die al deze functies combineert en waarin het belang van het kind vooropstaat, valt of staat met gemotiveerde, goed ondersteunde en gewaardeerde werknemers. De kinderopvangsector is wel extreem gendergesegregeerd. Er is een aanzienlijk probleem van doorstroming, zowel horizontaal als verticaal. De sector zelf kenmerkt zich door jobs van lage kwaliteit, hoge werkdruk, lage lonen en gebrek aan een volwaardig statuut voor onthaalouders. Daarnaast stelt zich het probleem van de toegankelijkheid. Voor de inrichting van de lokale loketten kinderopvang is het nog steeds wachten op de uitvoeringsbesluiten van het kaderdecreet. De Vrouwenraad hoopt dat het decretale werk van de afgelopen jaren dat zijn orgelpunt vond in het kaderdecreet baby's en peuters (dat pas op 1 april 2014 in werking trad) het nodige soelaas biedt aan volgende aanbevelingen die we graag opgenomen zien in een meerjarenplan.

Kinderopvang is een recht van elk kind

- De Vrouwenraad stelt dat normen onvoldoende zijn. Er moeten voldoende opvangplaatsen zijn op basis van de voorspelde geboortecijfers en de maatschappelijke veranderingen. Voor elk gezin en elk kind dat er behoefte aan heeft (ook als die behoefte occasioneel en flexibel is), dient er kinderopvang beschikbaar te zijn. Daarnaast vragen we dringend de uitvoering van het kaderdecreet voor de oprichting van laagdrempelige lokale loketten opdat ouders begeleid kunnen worden naar die opvang die het best overeenkomt met hun vraag en de behoefte van het kind.
- Het aantal opvangplaatsen voor kinderen met een specifieke zorgbehoefte moet uitgebreid worden binnen de reguliere kinderopvang.
- Aangepaste opvang voor jonge tieners (12-14 jaar).

Betaalbare kinderopvang

- Via de harmonisering van alle initiatieven pleit de Vrouwenraad voor collectief georganiseerde kinderopvang (inclusief de zelfstandige sector en de buitenschoolse opvang) en niet voor een verdere ontwikkeling van individuele oplossingen zoals de proeftuinen met dienstencheques en de proefprojecten vanuit bedrijven. Ouders betalen voor deze collectieve kinderopvang op basis van hun inkomen. Op termijn moet het kosteloos worden (incl. de buitenschoolse opvanginitiatieven).

Kwaliteitsvolle kinderopvang

- Naast een groeipad voor kwantiteit moet er ook een groeipad zijn voor kwaliteit.
- Voldoende inzet op de pedagogische en sociale functie van kinderopvang. Zowel in de opleiding als op de werkvloer moet er aandacht zijn voor genderneutrale opvoeding en voldoende begeleiding, vorming en opvolging van alle medewerkers in de kinderopvang. Dit houdt ook in dat het model van de klassieke moederrol vervangen wordt door een eigen pedagogische invulling van het beroep waardoor ook mannen aangetrokken worden. Bovendien zou tegen 2020 in deze sector niemand meer zonder behoorlijke arbeidsvoorwaarden aan de slag mogen zijn en zou in elke leefgroep minstens één hoger gekwalificeerde arbeidskracht tewerkgesteld werk moeten zijn. Daarnaast moeten er de nodige ondersteuningsmiddelen zijn (voor opleiding en tewerkstelling) om een duurzame kwalitatieve tewerkstelling te creëren.
- Een goede samenwerking is nodig om een vlotte overgang te garanderen van

kinderopvang naar kleuteronderwijs. Tezelfdertijd is het ook wenselijk meer aandacht te hebben voor de overgang van gezin naar kleuterschool voor die kinderen die geen gebruikmaken van de kinderopvang.

- De essentie van kwaliteit is de persoonlijke aandacht die elk kind krijgt. Een meerjarenplan moet daarom benchmarks bevatten over hoe het aantal jonge kinderen per opvoed(st)er verlaagd kan worden tot gemiddeld vier per volwassene voor wie alleen staat (onthaalouder) en zes kinderen per één volwassene voor kinderopvang in groep.
- De kinderopvanginitiatieven (ook de buitenschoolse) moeten vertrekken vanuit een partnerschap met ouders (moeders én vaders, moeders en meemoeders, vaders en vaders), met oog voor de noden van de gezinnen (thuismilieu) in al hun vormen.
- De buitenschoolse kinderopvang moet uitgebouwd worden op basis van de volgende noodzakelijke kwalitatieve randvoorwaarden: het aantal kinderen per begeleider, de kwalificaties en de continuïteit van het personeel.
- Kind en Gezin, een instantie met veel expertise, moet voldoende middelen krijgen om te zorgen voor een gezond evenwicht tussen het zorgspecifieke en het pedagogische aspect van kinderopvang.

Loon naar werken

- Naast een gelijkschakeling van kwaliteitscriteria voor alle kinderopvanginitiatieven (inclusief de buitenschoolse opvang) moet ook werk gemaakt worden van een gelijkschakeling en een verbetering van de arbeidsvoorwaarden voor alle medewerkers (onthaalouders en initiatiefnemers inbegrepen), voorwaarden die nu verschillend zijn per sector (zelfstandige en gesubsidieerde sector).
- Een grondige evaluatie van het recent goedgekeurde Vlaamse pilootproject waarin een eerste stap wordt gezet naar de erkenning van de onthaalouders, maar onze eis blijft duidelijk: een volwaardig statuut voor alle onthaalouders.

Kinderen en jongeren

Opvoedings- en preventieve gezinsondersteuning

Het decreet preventieve gezinsondersteuning (20 november 2013) integreert het decreet opvoedingsondersteuning en biedt perspectieven op een meer geïntegreerde dienstverlening voor gezinnen op het vlak van medische en psychosociale preventie. Kind en Gezin zal samenwerken met andere actoren die actief zijn bij de gezinsondersteuning. De klemtoon ligt op de preventie van kinderarmoede. Ook de consultatiebureaus staan centraal. Er worden regionale Huizen van het Kind opgericht in de buurt van de consultatiebureaus van Kind en Gezin.

De Vrouwenraad vraagt dat:

- in de toekomstige Huizen van het Kind alle partners hun eigenheid en zichtbaarheid kunnen behouden. Er moeten samenwerkingsverbanden mogelijk zijn met andere organisaties/sectoren al naargelang de 'case';
- de gezinnen die zich wenden tot de Huizen van het Kind en een dossier krijgen, hun privacy verzekerd weten, ook die van de individuele gezinsleden;
- alle gezinnen van een bepaald aanbod gebruik moeten kunnen maken (progressief universalisme). De focus mag dus niet gericht zijn op gezinnen uit de middenklasse of

op gezinnen in armoede. Er moet een aanbod zijn voor alle gezinsvormen en voor alle leeftijdsgroepen;

- de strijd tegen kinderarmoede niet vernauwd wordt tot opvoedingsondersteuning. De gezinnen moeten trajectmatig benaderd worden. Allerlei thema's dienen aan bod te komen (ook voor doorverwijzing): genderneutrale opvoedings- en gezinsondersteuning met focus op conflicthantering, kinderopvangplaatsen, inschrijving in scholen, info over studietoelagen, verlofstelsels,...

Integrale jeugdhulpverlening

Het decreet betreffende de integrale jeugdhulpverlening (1 maart 2014) beoogt een betere ondersteuning en hulpverlening voor jongeren en hun ouders. De verschillende sectoren (gehandicaptensector, gezinszorg, Kind en Gezin, CLB's, de bijzondere jeugdbijstand, CAW's en geestelijke gezondheidszorg) zullen eenvormiger moeten samenwerken. Het recht op toegang tot gepaste jeugdhulpverlening moet voor elk gezin gelden, laagdrempelig en continu zijn. Trajectbegeleiding zou een geschikte methode kunnen zijn. De maatregelen die de jeugdrechter uitwerkt (aanvraag bij de Toegangspoort) zullen volgens het decreet door Vlaamse ambtenaren omgezet worden in hulpverleningsmodules.

De Vrouwenraad vraagt dat jongeren altijd bij de jeugdrechter terecht moeten kunnen. Er mogen geen wachtlijsten ontstaan door de aanvragen bij de Toegangspoort. De chronische tekorten in de kinder- en jeugdpsychiatrie moeten ook weggewerkt worden.

Jeugdsanctierecht

Vlaanderen wordt bevoegd voor strafmaatregelen, plaatsingen en gesloten instellingen met betrekking tot jongeren die een misdrijf hebben gepleegd.

De Vrouwenraad vraagt dat het jeugdsanctierecht hand in hand gaat met een justitiële benadering die welzijnsgericht is en die samenwerkt met initiatieven rond (kinder)armoedebestrijding, de integrale jeugdhulpverlening, sociocultureel jeugdwerk, ... met het oog op de preventie van jeugdcriminaliteit.

Onderwijs en opleiding

Ondanks de vaststelling dat jonge vrouwen hun arbeidsloopbaan aanvatten met een gemiddeld hoger diploma is hun positie op de arbeidsmarkt gemiddeld minder rooskleurig dan die van mannen. Veel heeft te maken met hun afstudeerrichtingen die minder gewaardeerd worden en minder uitzicht bieden op een job in een goedbetaalde sector, waarmee we meteen al één van de belangrijkste oorzaken van de loonkloof aangeven. De seksesegregatie in het onderwijs zet zich verder (zowel horizontaal als verticaal) op de arbeidsmarkt. Met andere woorden, mannen en vrouwen zijn ongelijk verdeeld over de verschillende sectoren en vrouwen krijgen minder vaak de kans om hoge functies te bekleden. Binnen de onderwijssector zelf zien we een sterke feminisering van het lerarenkorps in het lager en secundair onderwijs en een onevenwichtige samenstelling v/m bij het academisch personeel. Daarnaast worden competenties niet alleen via onderwijs maar ook via ervaring en vorming verworven. Bovendien is levenslang leren een absolute noodzaak.

De Vrouwenraad vraagt dat:

- bij de hervorming van het secundair onderwijs de segregatie tussen jongens en meisjes bij de studiekeuze als knelpunt beschouwd (met bijzondere aandacht voor jongeren uit kansengroepen) en adequaat aangepakt wordt;
- zowel bij de vakoverschrijdende als bij de specifieke eindtermen zichtbare doelstellingen geformuleerd worden met betrekking tot gendergelijkheid. 'Gender'⁴ dient zowel in het volledig schoolcurriculum aan bod te komen als in de lerarenopleiding, de leerplannen en het didactisch materiaal;
- seksisme en geweld via een actieplan per school aangepakt worden;
- ondersteunende maatregelen voor evenwicht v/m in het lerarenkorps en bij de directies uitgewerkt worden;
- leerlingenraden, ouderraden, schoolraden en pedagogische raden paritair samengesteld worden (met registratie m/v);
- leerplichtonderwijs gratis wordt;
- er dringend werk gemaakt wordt van de integratie van het genderperspectief in het regulier onderzoek en in alle leerplannen van het hoger onderwijs; de recente invoering van een master 'genderstudies' is al een eerste stap daartoe;
- de aandacht voor een meer evenwichtige samenstelling v/m van het academisch personeel blijvend is. De genderplannen (kwantitatief en kwalitatief) van de universiteiten en bij uitbreiding de hogescholen bieden hiervoor een geschikt kader. Permanente opvolging en controle van de implementatie is hierbij noodzakelijk;
- de genderinvalshoek (conform de wet van 22 april 2012 ter bestrijding van de loonkloof), de buitenschoolse curricula en de ervaring op de werkvloer opgenomen worden bij de ontwikkeling van beroeps- en kwalificatieprofielen;
- de ervaringsbewijzen uitgebreid worden naar alle relevante beroepen en niet beperkt blijven tot de knelpuntberoepen.

Werk

In het kader van de zesde staatshervorming worden een aantal arbeidsmarktbevoegdheden naar Vlaanderen overgeheveld, zoals dienstencheques, betaald educatief verlof, doelgroepenkortingen, de activering van de werkzoekenden.

De totale werkzaamheidsgraad (20-64 jaar) bedraagt in Vlaanderen 71,9 % (goed 7 van de 10 personen in deze groep zijn dus aan het werk). De werkzaamheidsgraad bij mannen (76,7 %) ligt duidelijk hoger dan bij vrouwen (66,2 %)⁵. In de werkloosheid zijn ze meer en meer elkaars gelijken hoewel de impact van de crisismaatregelen en de evoluties in de constructie van de werkloosheidsverzekering een negatief saldo voor vrouwen genereren⁶. Het

⁴ Gender is een maatschappelijk ordeningsmechanisme en gaat over de maatschappelijke constructie van 'geslacht' (of opvattingen over mannelijkheid en vrouwelijkheid). De Grote Van Dale en de Van Dale Hedendaags Nederlands definiëren gender als geslacht/sekse en het geheel van sociale en culturele kenmerken van een sekse. Zie ook [RoSadoc](#)

⁵ Cijfers voor 2012 van het Steunpunt WSE

⁶ De toelatingsvoorwaarden voor de inschakelingsuitkeringen zijn verstrengd. Vanaf 2015 dreigen veel jongeren hun uitkering te verliezen: 32.000 in Wallonië, 8.000 in Brussel en 12.190 in Vlaanderen. [Twee derde zullen](#)

streefdoel is een globale werkzaamheidsgraad van 76 % tegen het jaar 2020 (Pact 2020⁷). Vlaanderen kan dit percentage enkel realiseren door zwaar in te zetten op de activering van vrouwen. In de bestrijding van arbeidsgerelateerde discriminatie, inclusief de verwante diversiteitsplannen, het doelgroepenbeleid, de vele banenplannen, ligt de hoofdfocus echter niet op vrouwen of gelijkheid v/m. We stellen vast dat de integratie van het genderperspectief in het Vlaamse arbeidsmarktbeleid nog ruim onvoldoende is om de blijvende knelpunten inzake de loon- en loopbaankloof op te lossen. Bovendien vereist de aanpak ervan een nieuw normatief kader. In heel wat regelgeving zien we dat het kostwinnersdenken van weleer nog steeds impliciet het richtinggevend normatief kader is. In een kostwinnersretoriek zal elke maatregel om de combinatie te verlichten de bestaande ongelijke machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen versterken en zelfs verankeren in het arbeidsmarktbeleid.

De Vrouwenraad stelt tegenover het kostwinnersmodel een nieuw samenlevingsmodel, een combinatiemodel, waarin we de focus leggen op het evenwicht in de tijdsverdeling v/m. Dit model streeft naar een gezond evenwicht tussen beroepsarbeid, gezinszorg, vrije tijd en persoonlijke verzorging.

Over de hele loopbaan gespreid hebben vrouwen en mannen dan een gemiddelde werkweek van 35 uren, met voldoende en billijk vergoede uitstapmogelijkheden tijdens verschillende levensfasen (zonder negatief effect op het pensioen). Er moet niet gekozen worden tussen beroeps- en zorgarbeid. Elkeen verricht beide activiteiten en bouwt eigen rechten op. Vanuit die optiek is een optimale combinatie ook mogelijk voor de alleenstaande, want in het nieuwe samenlevingsmodel is iedereen voldoende zorg- én economisch zelfstandig. Bovendien krijgt zorg in de brede betekenis van het woord (zorg voor kinderen, ouderen, gezinsleden, ...) voldoende waardering. Op die manier wordt de combinatie van arbeid en gezin niet als oplossing voorgesteld maar als een vaststaand gegeven dat inherent is aan de dagelijkse activiteiten van iedereen. Als Vlaanderen de werkbaarheidsgraad tegen 2020 voor minstens 60 % van de werknemers wil verhogen, dan staat het buiten kijf dat het nieuw samenlevingsmodel hiervoor het referentiekader bij uitstek moet zijn.

Loon- en loopbaankloof v/m

Over alle sectoren heen verdienen vrouwen per uur gemiddeld 10 % minder dan mannen. De loonkloof tussen mannen en vrouwen op basis van de gemiddelde brutomaandlonen van voltijds en deeltijds werkenden samen bedroeg 22 % in 2010. Op jaarbasis loopt dat verschil op tot 23 %.⁸

De Vrouwenraad kaartte in zijn [opmerkingen](#) op de beleidsbrief Gelijke Kansen 2013-2014

[vrouwen zijn](#) (zie infofiche van de Vrouwenraad). Daarnaast heeft [de degressiviteit van de uitkeringen](#) vooral op vrouwen een negatief effect. Belangrijk hierbij is het cumulatief effect van de verschillende bezuinigingen doorheen de tijd.

⁷ <http://www.vlaandereninactie.be/nlapps/docs/default.asp?id=416>

⁸ In de privésector hebben zowel arbeidsters als vrouwelijke bedienden aan het einde van het jaar 36 % minder verdiend dan hun mannelijke collega's. Voor contractuele ambtenaren is dat 19 % en voor het statutair personeel van de overheidsadministratie 10 %. Voor alle statuten samen bedraagt de loonkloof op basis van brutojaarlonen 23 % (loonkloofrapport van het IGVM van 2013).

reeds aan dat de Vlaamse minister van Gelijke Kansen de aanpak van de loonkloof verschuift van de opstelling van een concreet actieplan naar een meer sensibiliserende actie met meer aandacht voor het individuele in plaats van het structurele niveau. Hiermee wordt het complexe probleem van de loonkloof v/m herleid tot een probleem van bijzondere verschillen in de loopbaanopbouw. Nochtans vergt dergelijke problematiek een globale aanpak met gespreide verantwoordelijkheden voor de overheid, de sociale partners en de bedrijven.

Dat de problematiek zich over verschillende domeinen uitstrekt getuigen ook de aanbevelingen van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen bij de jaarlijkse monitoring van de loonkloof⁹. De loo(n)pbaankloof is immers het resultaat van impliciete discriminaties die te maken hebben met sociale zekerheid, fiscaliteit, studie- en beroepsoriëntering, combinatie gezin en arbeid (kinderopvang, arbeidsorganisatie, mobiliteit,...), enz. Het is niet altijd nodig om nieuwe regelgeving te maken. Maar gezien een complexe problematiek soms verzandt in het doorschuiven van verantwoordelijkheden of ten onder dreigt te gaan aan complexiteit vond de wetgever het anno 2012 toch noodzakelijk om een expliciete wet ter bestrijding van de loonkloof in het leven te roepen.

De recent goedgekeurde uitvoeringsbesluiten bij de wet van 22 april 2012 ter bestrijding van de loonkloof zijn niet onbelangrijk omdat het elke onderneming (weliswaar van meer dan 50 werknemers) verplicht een tweejaarlijks verslag op te maken met een analyse van de loonstructuur om te controleren of die wel genderneutraal is. Daarnaast moeten de ondernemingen in hun sociale balans opgesplitst per geslacht de loongegevens weergeven, genderneutrale functieclassificaties hanteren en een bemiddelaar aanstellen.

De Vrouwenraad vraagt:

- het bijsturen en het afstemmen van bestaande maatregelen als eerste belangrijke oefening om de loo(n)pbaankloof te dichten op basis van een nieuw, aangepast en eigentijds samenlevingsmodel;
- een systematische screening van sleutelteksten in het beleidsproces op basis van het genderperspectief, die in de toekomst een bijdrage zou moeten leveren tot het dichten van de loo(n)pbaankloof;
- de opname in het regeerakkoord van een Vlaams actieplan ter bestrijding van de loo(n)pbaankloof als onderdeel van een gecoördineerd nationaal actieplan;
- de agendering van dit plan op een interministeriële conferentie Gelijke Kansen zodat complementaire maatregelen opgenomen en uitgewerkt kunnen worden;
- de opname van acties m.b.t. de loopbaankloof (o.a. inzake een genderneutrale combinatie arbeid en gezin en loon(en loopbaan)kloof in de nieuwe generatie sectorconvenanten);

⁹ Sinds 2007 publiceert het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM) jaarlijks een [loonkloofrapport](#). Het Belgisch rapport staat op www.loonkloof.be. Op 27 maart 2013 lanceerde het IGVM deze nieuwe website waarop de officiële cijfers en tendensen van de loonkloof in België te vinden zijn.

Gezien de complexiteit van de problematiek en gezien er noodzakelijke bijsturingen nodig zijn binnen diverse domeinen verwijzen we naar onze aanbevelingen voor de verschillende Vlaamse domeinen (expliciet op het gebied van kinderopvang, onderwijs, deeldomeinen van werk, besluitvorming, beeldvorming,...), de [prioriteitennota van de Europese verkiezingen](#) en het [Federaal memorandum](#) waarin de aanbevelingen op het gebied van sociale zekerheid en fiscaliteit een fundamentele rol spelen in het dichtn van de loo(n)pbaankloof.

Evenredige arbeidsdeelname en diversiteit (EAD)

De Vrouwenraad formuleerde in zijn [advies](#), dat ook overgemaakt werd aan de SERV, enkele knelpunten vanuit genderperspectief in het kader van de actualisering van het Actieplan Bestrijding Arbeidsgerelateerde Discriminatie (ABAD). Hiervoor screenden we het SERV-advies bij afwezigheid van inzage van het concrete ontwerp van de minister van Werk op basis van het genderperspectief zoals hoger toegelicht in de tekst (het concept van de genderloopbaankloof).

De Vrouwenraad vraagt:

Algemeen

- de opname van acties m.b.t. de loopbaankloof (o.a. inzake een genderneutrale combinatie arbeid en gezin en loon(en loopbaan)kloof in de nieuwe generatie sectorconvenanten);
- de optimalisering van de registratie van meldingen inzake geslachtsdiscriminatie en data-uitwisseling tussen de inspectie WSE, CGKR en het IGVM en de lokale meldpunten;
- de opmaak van arbeidsmarktgerelateerde genderindicatoren¹⁰;
- de opmaak van een insteeknota over de bestrijding van indirecte discriminatie;
- aandacht voor kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt: laaggeschoolde vrouwen, allochtone vrouwen, alleenstaande moeders;
- voldoende kennis en toepassing van de wetgeving en regelgeving gelijke kansen m/v¹¹;
- er moet gewaakt worden over de gendermainstreaming van het arbeidsmarktbeleid; dit betekent dat er steeds rekening moet gehouden worden met de effecten op mannen en op vrouwen;
- de opmaak van een diversiteitsbarometer, met daarin een genderbarometer.

¹⁰ In het Vlaams regeerakkoord (2009) is een efficiënte monitoring op het vlak van gender (ontwikkeling van genderindicatoren) ingeschreven.

¹¹ Voor een overzicht verwijzen we graag naar de brochure van het IGVM, 'Gelijke kansen voor mannen vrouwen in overheidsopdrachten' (2007) die via hun website kan gedownload worden. Daarbovenop verwijzen we ook naar:

*de wet van 28 juli 2011 die de geleidelijke invoering voorziet van de verplichting tot minimumvertegenwoordiging van vrouwen in de raden van bestuur van de autonome overheidsbedrijven, de beursgenoteerde vennootschappen en de Nationale Loterij;

*de wet van 22 april 2012 ter bestrijding van de loonkloof die de sociale partners verplicht om zowel op interprofessioneel als op sectoraal niveau een genderneutrale functieclassificatie toe te passen.

Bemiddeling

- Net als de commissie Diversiteit van de SERV is de Vrouwenraad vragende partij om meer te weten te komen over de vorm die (officiële) bemiddeling kan krijgen op het vlak van (arbeidsgerelateerde) geslachtsdiscriminatie. Hierbij vragen we een overzicht van wat er al gebeurt, welke behoeftes er nog zijn, wat deze bemiddeling kan inhouden en welke partners/instanties die eventueel vorm kunnen geven.

Vorming en expertise-uitwisseling

- Er moet geïnvesteerd worden in de ontwikkeling van genderexpertise bij alle betrokkenen (EAD-consulenten, consultanten van arbeidsmarktintermediairs, medewerkers van meldpunten en inspecteurs inzake discriminatie).
- Bij de EAD-toolboxinstrumenten dient nagegaan of alle gendergerelateerde knelpunten door adequate en voldoende actuele instrumenten worden gedekt.

Registratie, rapportering en behandeling van meldingen en klachten en aanpak van discriminatie

- Er is nood aan een duidelijker profilering inzake melding en preventie van geslachtsgerelateerde en intersectionele klachtenbehandeling bij de meldpunten (momenteel is er zelfs geen rechtsbescherming inzake geslachtsdiscriminatie omdat de meldpunten ingekanteld zijn in het Interfederaal Gelijkekansencentrum (het vroegere Centrum voor Gelijke Kansen en Racismebestrijding) en het gesloten samenwerkingsakkoord tussen gemeenschappen, gewesten en de federale staat van 12 juni 2013 niet over deze exclusiegrond handelt).
- Er is nood aan een efficiëntere samenwerking tussen de Vlaamse en federale instanties die bevoegd zijn voor meldingen en klachten. Hierbij vragen we die met het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.
- Inzake pesten verwijzen we in het bijzonder naar de wetgeving en preventie inzake seksuele pesterijen omdat in het licht van de actualiteit duidelijk naar voor komt hoe moeilijk het is voor vrouwen om dergelijke klachten in te dienen, laat staan dat ze ernstig genomen worden.¹²
- We wijzen tevens op de noodzaak van anonieme sollicitaties, ook inzake geslacht.

Werkbaar werk

In het Pact 2020 staat een doelstelling over werkbaarheid¹³: zowel de werkbaarheid van werknemers als van zelfstandigen groeit jaarlijks gemiddeld met minstens 0,5 procentpunt.

¹² We verwijzen naar de [Wet van 28 februari 2014 tot aanvulling van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk wat de preventie van psychosociale risico's op het werk betreft, waaronder inzonderheid geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk](#). Deze wet verfijnt en verruimt de bestaande maatregelen waardoor ook psychosociale problemen die niet direct voortvloeien uit pestgedrag, maar het gevolg zijn van de arbeidsomstandigheden, -verhoudingen of -voorwaarden, kunnen worden aangepakt. Een evaluatie van deze wet (na een paar jaar) zou zinvol zijn.

¹³ Definitie Pact 2020: de werkbaarheidsgraad is een samengesteld cijfer dat aangeeft welk percentage van de werknemers een job heeft die voldoende leermogelijkheden biedt, goed te combineren is met het privéleven en geen aanleiding geeft tot werkstress of motivatieproblemen.

De werkbaarheidsgraad verhoogt voor werknemers daardoor tot minstens 60 % in 2020 en komt voor zelfstandigen dicht bij 55 %.

Dat impliceert dat voor de afzonderlijke werkbaarheidsdimensies (psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en balans werk-privé) in 2020 hogere groeicijfers gemeten zullen worden.

Bijzondere aandacht gaat naar vrouwen, kansengroepen en bijzondere gezinssituaties. In het algemeen wordt er gestreefd naar een betere afstemming van arbeid op gezin.

In 2010 bedroeg het aandeel werkbare jobs in Vlaanderen bij werknemers 54,3 % en bij zelfstandigen 47,8 %. Er zijn verschillen v/m: vrouwen oefenen meer psychisch vermoeiende jobs uit dan mannen; mannen hebben een lager welbevinden in werk dan vrouwen; vrouwen hebben minder leermogelijkheden; in tweeverdienersgezinnen en in ééninkomensgezinnen met kinderen ervaren vrouwen meer conflicten tussen werk en privé. Een beleid dat psychische vermoeidheid wil aanpakken moet zich dus vooral richten op werkbare jobs voor vrouwen.

De Sociale staat van Vlaanderen (SVV) voorziet dat de indicatoren welbevinden, leermogelijkheden, werk-privébalans gunstig evolueren en toelaten 60 % te behalen in 2020. Inzake psychische vermoeidheid is de evolutie ongunstig. Dit is vooral te wijten aan de werkdruk (= tempo en hoeveelheid werk). Er wordt verwacht dat die nog zal toenemen. De huidige economische crisis vergroot de noodzaak van besparingen, vooral op arbeid (werk moet door minder mensen gebeuren).

Sommige werknemerssectoren behalen nu al de doelstelling van 60 % van Pact 2020: bouwsector (62,4 %), openbaar bestuur (61,4 %), gezondheids- en welzijnszorg (60,0 %). SVV pleit onder meer voor innovatiestimulering via een 'werkbaarheids-stresstest'. Daarvoor moet een beroep gedaan worden op specifiek opgeleide experts. De uitbouw van deze opleiding moet hoog op de agenda komen te staan.

De Vrouwenraad vraagt het volgende:

- binnen het algemeen kader van een 35-urenwerkweek is het van belang om te streven naar en te investeren in de meest geschikte werktijdenregelingen die een win-winsituatie moeten betekenen voor werknemers en werkgevers;
- wat leermogelijkheden betreft zouden kortgeschoolde werklozen een opleidingskrediet moeten kunnen aanvragen om opleidingen op hun tempo te kunnen volgen en te voltooien.

Verloven

Alleen als het kind geboren of geadopteerd werd na 7 maart 2012 hebben ouders recht op de uitkering ouderschapsverlof gedurende de hele periode (dus ook de vierde maand). Op federaal vlak vragen we dat dit recht ook zou gelden voor kinderen die vóór 8 maart 2012 geboren zijn en die op het moment van de inwerkingtreding van de maatregel (verlenging van drie naar vier maanden) nog geen 12 jaar waren.

De Vrouwenraad vraagt:

- de toekenning van een aanmoedigingspremie voor de vierde maand ouderschapsverlof ook voor kinderen geboren vóór 8 maart 2012;

- de toekenning van een aanmoedigingspremie voor palliatief verlof.

VDAB

Mensen in kwetsbare posities ondervinden veel hindernissen in de toeleiding naar de arbeidsmarkt.

De Vrouwenraad vraagt het volgende:

- de VDAB moet nog meer investeren in een kwaliteitsvolle basisdienstverlening waarbij er voldoende tijd is om in te gaan op de noden van de werkzoekenden. Het nieuwe werk-zorgdecreet moet de bestaande knowhow uit de werkwelzijnstrajecten voor mensen in armoede integreren;
- om de jeugdwerkloosheid te beperken zijn meer samenwerkingsverbanden nodig tussen VDAB, scholen en werkgevers, in de context van de activeringsmaatregelen;
- het opleidingsaanbod moet gevarieerd zijn, met een leertraject op maat, met aandacht voor niet-arbeidsmarktgerichte competenties;
- de overheveling van art. 60 naar Vlaanderen moet een lang traject met integrale begeleiding bevatten, ook met de mogelijkheid van een geleidelijke opbouw van tewerkstelling van de betrokken persoon;
- personen die pas werkloos zijn moeten zo snel mogelijk bemiddeld en/of begeleid worden naar een job of een traject dat naar een job leidt.

Sociale economie

De Vrouwenraad vraagt:

- dat de federale budgetten voor de sociale economie (sociale inschakeling, buurt- en nabijheidsdiensten, meerwaarde-economie, maatschappelijk verantwoord ondernemen, ...) na de overheveling naar Vlaanderen opnieuw aan de sociale economie besteed worden;
- dat het sociaal ondernemerschap gestimuleerd wordt. De overheid moet daarvoor voldoende middelen investeren in de gezondheids-, welzijns- en socioculturele sectoren en in social profitorganisaties.

Kortingen voor werkgevers voor aanwerving kwetsbare groepen

Werkgevers kunnen nu hun loonkosten verminderen (doelgroepenkortingen) wanneer ze personen uit kwetsbare doelgroepen aanwerven. Hierbij moet erover gewaakt worden dat dergelijke tewerkstelling naar een loopbaan leidt vanuit het perspectief van de werknemer. Daarnaast wordt in een doelgroepenbeleid de doelgroep geproblematiseerd in plaats van het beleid. Dit staat haaks op een gendermainstreamingsbeleid waarin het accent komt te liggen op het probleem zelf.

De Vrouwenraad vraagt:

- het behoud en vereenvoudiging van de doelgroepenkortingen en meer inzet op brede structurele tewerkstellingsmaatregelen met focus op doorstroming en duurzame tewerkstelling ten gunste van de werkzoekende;
- dat na de overheveling de federale middelen voor de aanwerving van langdurig

werklozen (Activa, Activa-OCMW, Sine, Doorstroomprogramma's (WEP+), Activa-start) opnieuw bestemd worden voor dezelfde doelen. Idem voor de jongerenbonus social/non-profit.

SERV

De Vrouwenraad vraagt dat de SERV het genderperspectief, dat het beleid toetst op zijn (eventueel verschillende) effecten voor mannen en vrouwen, systematisch mee opneemt in zijn adviezen. Daarom is het van belang dat de Vrouwenraad structureel betrokken is bij het sociaal overleg, net zoals dat gebeurt met de andere middenveldkoepels.

Huishoudelijke sector

Het ratificatieproces van de IAO-Conventie 189 voor waardig werk voor huishoudpersoneel is bijna afgerond. Een stap in de goeie richting. Maar de vraag blijft of dit voor de huishoudwerk(st)ers ook feitelijk iets zal veranderen. In ons land is heel wat huishoudpersoneel in allerlei statuten aan de slag, zowel in ambassades als in huishoudens. Deze werknemers, hoofdzakelijk (buitenlandse) vrouwen, bevinden zich vaak in situaties van uitbuiting: te veel werkuren per week, onbetaalde werkuren, arbeidsongevallen zonder aangifte, geen toelating voor verlof, slechte huisvesting.... De IAO-conventie biedt een kader om nieuwe regelgeving te ontwikkelen, één die uitgaat van het belang van de werknemers. Enkel een ratificatie van de conventie zal geen oplossingen bieden. Daar is meer voor nodig.

De Vrouwenraad vraagt:¹⁴

- een kwalitatief en kwantitatief onderzoek naar de tewerkstelling van huishoudpersoneel, een onbekende sector met een klun aan mogelijke tewerkstellingskaders en onduidelijke arbeidsrechten;
- een grondige evaluatie van het dienstenchequesysteem;
- een vereenvoudigd systeem: één CAO die alle verschillende activiteiten groepeert, met duidelijke afspraken over de vormen van tewerkstelling en de verloning;
- de aanpassing van de beroepsprofielen;
- opname van het statuut van dienstbode in het eenheidsstatuut;
- een derdepartijsysteem waarbij de werknemer niet meer rechtstreeks door een gezin of een privéwerkgever wordt aangeworven, maar door een gespecialiseerd bedrijf;
- controles op de arbeidsrechten: inspectiediensten moeten toegang krijgen tot de werkvloer van huishoudpersoneel, ook in een privéwoning;
- oprichting van een informatie- en ondersteuningspunt dat bekendgemaakt wordt bij werkgevers en werknemers actief in de huisarbeid;
- een realistisch arbeidsmarktbeleid dat inspeelt op huishoudwerk als een knelpuntberoep;
- uitbreiding van de arbeidskaarten voor huispersoneel naar de volledige sector waarin de werknemer is tewerkgesteld.

¹⁴ In samenwerking met OR.C.A. formuleerde de Vrouwenraad verschillende aanbevelingen in [een dossier](#) dat u kunt raadplegen op [de website](#).

Geweld

Voor cijfers over geweld ten aanzien van vrouwen verwijzen we in eerste instantie naar het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.¹⁵

De Vrouwenraad vraagt:

- dat de Vlaamse overheid alle vormen van geweld en van seksisme bestrijdt;
- voldoende preventie en adequate klachtenbehandeling.

Interfederaal actieplan alle vormen van geweld

De Vrouwenraad vraagt:

- dat Welzijn Vlaanderen bij het volgende nationaal actieplan (NAP) geweld actief deelneemt aan overleg, acties inschrijft m.b.t. alle vormen van geweld, dus ook seksueel en psychisch geweld en initiatieven neemt voor aandachtsgroepen zoals zwangere vrouwen, vrouwelijke vluchtelingen, huishoudpersoneel, mis(be)handelde ouderen, vrouwen in de prostitutie, vrouwen met een handicap, meisjes en vrouwen die het slachtoffer zijn van schadelijke genitale praktijken hier en elders;
- het NAP geweld meer is dan enkel een opsomming van bestaande of geplande initiatieven. Het moet gaan over de aanpak en de coördinatie van geweld. Ook hier speelt Welzijn Vlaanderen een rol.

Eergerelateerd geweld

De Vrouwenraad vraagt het volgende:

- het vrouwenmiddenveld moet als partner bij het Vlaams Platform EGG betrokken worden, evenals andere middenveldorganisaties, gemeenschappen, zelforganisaties;
- de integratie van EGG in de opleiding van basiskaders (scholen, CLB's, artsen en verpleegkundigen, OCMW's, bijzondere jeugdzorg, ...) en in de vorming van professionals die in contact kunnen komen met slachtoffers en plegers van eergerelateerd geweld (scholen, CLB's, politie, parket, hulpverlening, sociale dienstverlening, artsen en verpleegkundigen, interculturele bemiddelaars, sociale tolken,...);
- de ontwikkeling van aangepaste opvang en methodieken voor jongeren en jongvolwassenen (13 tot 25 jaar) die slachtoffer zijn van specifieke vormen van geweld (eergerelateerd geweld, gedwongen huwelijken, genitale verminking, ...), met bijzondere aandacht voor homoseksuele, biseksuele of transgender slachtoffers;
- een lokale coördinatie tussen verschillende diensten, met de ontwikkeling van samenwerkingsprotocollen en een ketenaanpak;
- informatiecampagnes via brochures en sociale media moeten geregeld herhaald worden.

¹⁵ <http://igvm-iefh.belgium.be/nl/actiedomeinen/geweld/>

Partnergeweld en intrafamiliaal geweld

Definities

Inzake (intra)familiaal geweld worden in Vlaanderen en België door diverse instanties verschillende definities gehanteerd.

De Vrouwenraad vraagt:

- duidelijkheid (eenvormigheid) inzake definities en vormen met het oog op een coherente registratie en coherente maatregelen. Met het accent op het feit dat geweld geen individueel of relatieprobleem alleen is maar vooral een structureel, maatschappelijk probleem, gelinkt aan ongelijke machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen;
- naar sekse uitgesplitste administratieve statistieken en een reeks indicatoren die beantwoorden aan de internationale relevante indicatoren (basiselementen om adequate beleidsmaatregelen te kunnen nemen).

CO3

Family Justice Centers zijn in het buitenland centra waarin alle actoren (politie, justitie, hulpverlening, gemeente) gehuisvest zijn en nauw samenwerken in een traject om intrafamiliaal geweld aan te pakken. In Antwerpen is het CO3 (Cliënt Centrale Organisatie)-project ontstaan in de vorm van een multidisciplinaire samenwerking in de aanpak van fysiek, seksueel en psychisch geweld, zodat op verschillende situaties van intrafamiliaal geweld een verbeterd antwoord volgt, ingebed in een ketenmodel.

De Vrouwenraad vraagt een uitbreiding van CO3 over Vlaanderen, in afwachting van de resultaten van het Antwerps CO3-project en een positieve evaluatie.

Toolbox

Er wordt een toolbox ontwikkeld¹⁶ waarbij professionals kunnen kiezen uit een snel screeningsinstrument om partnergeweld op te sporen, een korte checklist om het risico op nieuw partnergeweld goed te kunnen inschatten, richtlijnen om slachtoffers en daders optimaal te kunnen benaderen en de situatie elektronisch op te volgen. Het project zal in augustus 2015 afgerond zijn.

De Vrouwenraad vraagt dat de toolbox in de gemeenschappen verspreid wordt naar de hulpverleners en dat deze ook daadwerkelijk wordt gebruikt. Na verloop van tijd is een evaluatie van de toolbox/risicotaxatie aangewezen.

Vrouwen met een beperking

De Vrouwenraad vraagt volledige toegankelijkheid van alle welzijns-, hulpverlenings-, gezondheids- en opvangdiensten en meer opvangmogelijkheden/plaatsen voor vrouwen met een beperking.

¹⁶ Door het onderzoekscentrum van de Thomas More Hogeschool in samenwerking met het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.

Getuigen

De Vrouwenraad vraagt dat getuigen van partner- en intrafamiliaal geweld de mogelijkheid krijgen om op een vlotte manier, al dan niet anoniem en met de verzekering van anonimiteit ten aanzien van derden (inclusief slachtoffer en dader), dit te melden bij een instantie (bijvoorbeeld CAW of Vertrouwenscentrum). Die instantie krijgt een mandaat om te reageren naar het koppel/gezin toe.

Relatieondersteuning

De Vrouwenraad vraagt:

- de uitbouw van het aanbod van relatieondersteuning in het sociaal-cultureel vormingswerk, los van relatiebemiddeling, wanneer het mis dreigt te lopen. Deze ondersteuning kan toegespitst worden op transitie momenten in de levensloop, zoals pas gaan samenwonen, kinderen krijgen, de bouw of aankoop van een eigen huis, een nieuwe job, pensionering,...;
- een verplichte kennismaking met scheidingsbemiddeling en het opstellen van een ouderschapsplan, wanneer een echtscheiding zich aandient en er kinderen zijn.

Seksueel geweld en verkrachting

Onthaal en opvang van slachtoffers

De Vrouwenraad vraagt het volgende:

- normen en criteria voor het onthaal en de opvang van slachtoffers van seksueel geweld én evaluatiemomenten; het slachtoffer moet kunnen rekenen op professionaliteit, objectiviteit en een deontologisch verantwoorde houding in de relatie met de politie, het parket/justitie en hulpverlening;
- de integratie van een module psychotraumatische gevolgen voor het slachtoffer van verkrachting, met name over de fenomenen van dissociatie en decorporalisatie, in de opleidingen van politieagenten, advocaten, magistraten, artsen, psychiaters, verpleegkundigen, psychologen, psychotherapeuten, hulpverleners in de eerste- en tweedelijnszorg,...;
- een steunpunt waar professionals met allerlei vragen over dissociatie en decorporalisatie terecht kunnen en overleg kunnen plegen;
- slachtoffers van verkrachting moeten vanaf het moment van melding, bij welke instantie dan ook, ingelicht worden over de psychotraumatische gevolgen;
- verspreiding van info over psychotraumatische gevolgen van verkrachting bij het grote publiek;
- onderzoek naar de mogelijkheid van:
 - uitbouw van acute traumaconsultatie na verkrachting, zoals in het buitenland: bijvoorbeeld telefoonnummers en/of chatadressen van traumapsychologen 'seksueel geweld', die snel geconsulteerd kunnen worden en die advies geven over nodige/gewenste hulp, over de do's and don'ts in de gegeven situatie, over hulpverlening of politie in de buurt, over de reacties die het slachtoffer zal krijgen van professionals en naaste omgeving. Die acute anonieme en snelle deskundige consultatie is zeer belangrijk: slachtoffers die nog niet bij hun huisarts, hulpverlening of politie terecht kunnen of willen, hebben daar de mogelijkheid om

vragen te stellen. De traumapsychologen moeten uiteraard eerst gevonden en opgeleid worden;

- uitbouw van referentiecentra seksueel geweld, waar de politieke, fysiek-medische, psychologische, psychosociale en justitiële trajecten opgestart kunnen worden.

Seksueel misbruik door professionals in machtsrelaties

Dit thema sluit aan bij verkrachting en aanranding van de eerbaarheid maar de feiten gebeuren in een specifieke context van machtsonevenwicht tussen de professional en de cliënt/patiënt.¹⁷

Welzijn Vlaanderen nam het initiatief voor volgende onderzoeken:

- eindrapport van het expertenpanel 'Ondubbeltzinnig kiezen voor erkenning – Historisch geweld en misbruik in jeugd- en onderwijsinstellingen in Vlaanderen' – Analyse, duiding en beleidsaanbevelingen, 9 december 2013;
- rapport over het 'Experimenteel project 1712. Aanpak misbruik van volwassenen in gezagsrelaties – 1 januari 2013 tot 31 oktober 2013 – Werkingsverslag en beleidsaanbevelingen.

De Vrouwenraad vraagt:

Op federaal en Vlaams niveau:

- reglementering van alle gezondheidszorgberoepen;
- afdelen welke andere beroepen met gezagsrelaties hierbij meegenomen kunnen worden, zoals bijvoorbeeld advocaten, sporttrainers,...;
- aanpassing van de procedures/wetgeving van de Orde van Geneesheren zodanig dat het slachtoffer gehoord kan worden in het bijzijn van een advocaat/vertrouwenspersoon en geïnformeerd wordt over het resultaat van de tuchtprocedure (aanpassing beroepsgeheim);
- de oprichting van een Hoge Raad voor Deontologie;
- een draagvlak voor overkoepelende deontologische/beroepsethische codes met bepalingen inzake seksueel misbruik en tuchtmaatregelen;
- de oprichting van een overkoepelende commissie die toeziet op de naleving van de beroepsethische codes, eventueel met verschillende 'kamers' in functie van de beroepsgroepen;
- een steunpunt/verwijspunt voor professionals uit de diverse beroepsgroepen, zowel voor collega's die grensoverschrijdend gedrag plegen als voor zichzelf;
- een meldpunt bij de federale ombudsdienst patiëntenrechten;
- de regeling van de arbeidsrechtelijke situatie in geval van vermoeden; wanneer moet de persoon geschorst worden?

Op Vlaams niveau:

- rekening te houden met de aanbevelingen uit de twee bovenvermelde rapporten, onder meer:

¹⁷ We rekenen hierbij ook seksueel grensoverschrijdend gedrag in de sportwereld, bijvoorbeeld van trainers tegenover naar jongeren.

- de verdere uitbouw van het 1712 nummer als brug naar de tweedelijnszorg/het creëren van een vrijwillig maar niet vrijblijvend aanbod waarnaar meldingen kunnen doorverwezen worden voor verder onafhankelijk vervolg (traject slachtoffer-dader) met betrekking tot grensoverschrijdend gedrag dat niet in strijd is met het strafrecht. Voor elke melding wordt nagegaan welke opvolging/aanpak doelmatig is. Hiervoor is een multidisciplinaire benadering/beoordeling nodig;
- onderzoek naar de mogelijkheid om een vertrouwenscentrum voor volwassenen op te richten;
- sensibilisering voor meer bewustwording over grensoverschrijdend seksueel gedrag bij het grote publiek, bij (potentiële) cliënten en bij hulpverleners; website met checklist (hoe stel je grensoverschrijdend gedrag vast? - conform het Vlaggensysteem voor minderjarigen op de website van Sensoa) en organisaties/adressen voor doorverwijzing;
- het ontwikkelen van een integriteitsbeleid voor slachtoffers die niet gehoord/niet geloofd worden en zich niet gerespecteerd voelen;
- het ontwikkelen en daarna toekennen van een kwaliteitslabel in verband met de betrouwbaarheid van het beroep van hulpverlener; registratie van psychologen en psychotherapeuten;
- intervisie voor alleen werkende hulpverleners (o.a. privétherapeuten)/professionals;
- het erkennen en ondersteunen van zelfhulpgroepen, o.a. via opleidingen voor de begeleiders van zelfhulpgroepen;
- opvolging Engagementsverklaring ter bescherming van de seksuele integriteit van de minderjarige in de sportsector van 29 februari 2012;
- opvolging Engagementsverklaring ter bescherming van de seksuele integriteit van de minderjarige in het onderwijs van 29 februari 2012;
- opvolging Engagementsverklaring ter bescherming van de seksuele integriteit van de minderjarige in de jeugdsector van 29 februari 2012;
- opvolging Engagementsverklaring ter bescherming van de seksuele integriteit van de minderjarige in de hulpverlening en de kinderopvang van 1 maart 2012;
- een aanspreekpunt voor professionals waar ze terecht kunnen als ze zelf voelen dat ze in de problemen geraken.

Gezondheid

Definitie en referentiekader gezondheid

Uit de resultaten van gezondheidsenquêtes blijkt duidelijk dat vrouwen een betere 'leefhygiëne' in acht nemen dan mannen. Ze houden er een gezondere levensstijl op na, hun gedrag ten aanzien van hun gezondheid getuigt van meer verantwoordelijkheidszin. Ze roken minder, drinken minder, eten gezonder,... (wel minder beweging). Ze raadplegen vaker een arts en toch zijn ze minder gezond dan mannen, zowel subjectief als objectief bekeken. Wanneer het beleid (en de hypothese van de gezondheidsenquêtes) vertrekt van het uitgangspunt 'een gezond gedrag leidt tot een betere gezondheid' blijkt dit voor vrouwen niet te kloppen.

De Vrouwenraad vraagt een gelijk recht op gezondheid als uitgangspunt van het gezondheidsbeleid, dat veronderstelt dat de sociaal verankerde ongelijkheden worden weggewerkt door ervan uit te gaan dat bijvoorbeeld een laaggeschoolde dezelfde gezondheid moet hebben als een hooggeschoolde.

De ongelijkheden situeren zich op sociaal vlak, tussen vrouwen en mannen, tussen vrouwen onderling en tussen mannen onderling.

Het beleid moet daarom vertrekken van genderanalyses. Gegevens over gezondheidszorg zijn te vinden in verschillende databanken. Er moet een conceptueel datamodel ontwikkeld worden waarin de genderinvalshoek opgenomen is. Dit model moet gebaseerd zijn op de definitie/s en het referentiekader van het gezondheidsbeleid.

Dit kan in goede banen geleid worden door de oprichting van een cel gender/sekse en gezondheid bij het Vlaams Agentschap Gezondheid en Zorg. Deze cel kan bijvoorbeeld volgende opdrachten uitvoeren: het coördineren en steunen van acties, initiatieven, onderzoeksopdrachten van de overheid; het bewaken van het genderperspectief en seksespecifieke aspecten in het gezondheidsbeleid; overleg met de wetenschappelijke wereld en met de middenveldorganisaties actief op het vlak van gender/sekse en gezondheid.

Diverse aandoeningen

Er zijn verschillende aandoeningen die meer vrouwen treffen dan mannen en waarvan de gevolgen bovendien erger zijn voor vrouwen dan voor mannen en waarvan de behandeling voor mannen nauwgezetter wordt uitgevoerd. We denken aan astma, chronische aandoeningen¹⁸, auto-immuunziekten, chronisch vermoeidheidssyndroom (CVS) of myalgische encefalomyelitis (ME), cerebrovasculair accident (CVA), cardiovasculaire en coronaire aandoeningen, diabetes type 2, eetstoornissen, osteoporose, emotionele problemen (depressie), psychologisch welbevinden, stress, ...

De Vrouwenraad vraagt:

- onderzoek naar de ziekteprofielen van jongens en meisjes/mannen en vrouwen en naar de aanpak van de artsen, rekening houdend met de vorderingen in de research om te komen tot een seksespecifieke en gendergevoelige behandeling/benadering, noodzakelijk om tot betere resultaten te komen;
- de uitwerking van klinische richtlijnen voor primaire en secundaire preventie die seksespecifiek en gendergevoelig moeten zijn;
- gerichte sensibiliseringscampagnes, ook naar kwetsbare groepen.

Geneesmiddelengebruik

Vrouwen gebruiken (20 %) beduidend meer psychotrope geneesmiddelen (slaapmiddelen, kalmeermiddelen en antidepressiva) dan mannen (10 %). Hoewel slaap- en kalmeringsmiddelen bepaalde symptomen kunnen bestrijden, nemen ze de onderliggende oorzaak niet weg. Ze werken bovendien verslavend en zijn niet zonder gevaar.

De Vrouwenraad vraagt dat Vlaanderen inzet op het aanpakken van de oorzaken. Een efficiënter voorschrijfgedrag in combinatie met de toepassing van methodes om angst,

¹⁸ Problemen van het bewegingsstelsel (lage-rugproblemen, nekproblemen, artrose, reumatoïde artritis, osteoporose), allergie, hoge bloeddruk, ernstige hoofdpijn, chronische angst, depressie, schildklierlijden en sommige oogproblemen (glaucoom, cataract), diabetes, kanker...

stress en slaapproblemen aan te pakken op maat van de patiënt. Ook een vrouwvriendelijke ontwikkeling van de anesthesie is meer dan nodig.

Pijnbestrijding

Proportioneel gezien nemen vrouwen meer pijnstillers dan mannen. Maar wanneer de frequentie van de aandoeningen en het medicijngebruik dat daarmee gepaard gaat met elkaar vergeleken worden, wijst niets erop dat vrouwen overconsumeren, integendeel.

De Vrouwenraad vraagt dat de Vlaamse overheid aandringt op aangepast voorschrijfgedrag en dat ze ijvert voor onderzoek naar de effecten van medicijnen op vrouwen en kinderen aangezien mannen tot nu toe grotendeels de norm zijn.

Bevolkingsonderzoeken borst-, baarmoederhals- en dikkedarmkanker

Tijdens de gezondheidsconferentie op 14 december 2013 werd de nieuwe gezondheidsdoelstelling voor de periode 2014-2020 voor de bevolkingsonderzoeken naar kanker van de baarmoederhals, borst en dikke darm voorgesteld.¹⁹ In 2001 startte het bevolkingsonderzoek naar borstkanker. De gezondheidsdoelstelling hiervoor werd in 2005 hernieuwd. Recent startten in Vlaanderen de bevolkingsonderzoeken naar baarmoederhalskanker en naar dikkedarmkanker (v/m). De nieuwe gezondheidsdoelstelling en het bijhorende actieplan gelden voor de drie bevolkingsonderzoeken. Sensibilisering krijgt veel aandacht in het actieplan. Een hoge participatiegraad is bij een bevolkingsonderzoek immers belangrijk om gezondheidswinst te realiseren.²⁰

De Vrouwenraad is lid van de Vlaamse werkgroepen bevolkingsonderzoek naar borstkanker en naar baarmoederhalskanker.

¹⁹ Zie: <http://www.gezondheidsconferentie-kankeropsporing.be/Nieuws/Algemeen-nieuws/Gezondheidsconferentie-Bevolkingsonderzoeken-naar-kanker-van-de-baarmoederhals,-borst-en-dikkedarm--nieuwe-gezondheidsdoelstelling-en-participatiecijfers/>

²⁰ Het bevolkingsonderzoek naar borstkanker startte op 15 juni 2001. Vrouwen tussen 50 en 69 jaar worden daarbij om de twee jaar uitgenodigd voor een gratis mammografie. De participatie aan het bevolkingsonderzoek naar borstkanker bedraagt 51,2 % (2011-2012 en exclusief de mammografieën buiten het programma), terwijl 75 % als streefdoel vooropgesteld blijft tegen 2020.

Het bevolkingsonderzoek naar baarmoederhalskanker loopt sinds juni 2013. Vrouwen van 25 tot en met 64 jaar worden om de drie jaar door het Centrum voor Kankeropsporing uitgenodigd om een uitstrijkje te laten nemen door hun arts. Voor baarmoederhalskanker is geweten dat 57,2 % van de vrouwen uit de doelgroep de laatste drie jaar een uitstrijkje lieten nemen (de totale doelgroep telt 2,27 miljoen vrouwen). Voor deze kankerscreening wordt gestreefd naar 65 % deelnamegraad tegen 2020.

Het bevolkingsonderzoek naar dikkedarmkanker is gestart in oktober 2013. Het onderzoek wordt gefaseerd ingevoerd zodat tegen eind 2015 alle mannen en vrouwen van 56 tot en met 74 jaar uitgenodigd zijn. Tot dusver hebben ongeveer 33 % van de uitgenodigde personen deelgenomen. Dit cijfer is nog zeer voorlopig; het bevolkingsonderzoek is nog maar net gestart en voorlopig zijn nog maar enkel de oudste leeftijdsgroepen uitgenodigd. Het streefcijfer bedraagt 60 % tegen 2020.

De Vrouwenraad vraagt dat de Vlaamse overheid er bij de federale overheid blijft op aandringen om alle mammografieën die om preventieve redenen (dus zonder klachten of verhoogd risico) bij vrouwen van 50 tot en met 69 jaar genomen worden, op uniforme wijze te regelen. Dit betekent een aanpassing van de nomenclatuur. Indien dit zou gebeuren zou het percentage van deelname aan het bevolkingsonderzoek aanzienlijk toenemen. Verder kan de tool die vrouwen helpt om te beslissen of ze zich al dan niet op regelmatige basis laten onderzoeken²¹ gepromoot worden.

Milieu

De WHO stelt dat milieu verantwoordelijk is voor 25 % van de ziekten. Daarom is vermindering van de vervuiling en van blootstelling aan chemische of fysieke stoffen van prioritair belang. Het Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek (VITO) en de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) maakten een schatting van de impact van het milieu op de ziektelast en -kosten in Vlaanderen. Het blijkt dat milieufactoren de Vlaming één levensjaar kosten. De gezondheidskosten zouden 6,4 miljard euro bedragen (3,6 % van het Vlaams bruto binnenlands product). Fijn stof is een grote boosdoener.

De Vrouwenraad vraagt:

- meer wetenschappelijk onderzoek met betrekking tot gezondheid en milieu, rekening houdend met sekse en gender. Hierover moet ook een forum gecreëerd worden tussen relevante beleidsdomeinen, wetenschap en middenveld;
- dat er ingezet wordt op de ontwikkeling van milieugebonden gezondheids- en genderindicatoren;
- dat de overheden in overleg met ondernemingen beschermingsstandaarden, sociale en ecologische criteria (laten) ontwikkelen;
- dat de overheden wetenschappelijke studies opvolgen in verband met hormoonverstorende stoffen en substanties in cosmetica (cosmetovigilantie) en op basis van de resultaten beleidsmaatregelen nemen, zoals strengere productnormen. De bevolking moet ingelicht worden over de mogelijke gevolgen voor de gezondheid en over te nemen preventieve maatregelen, met aandacht voor kwetsbare groepen, zoals kinderen.

Seksuele en reproductieve rechten en gezondheid

Abortus

De abortuscijfers zijn laag bij ons. In West-Europa ligt het gemiddelde op 12 abortussen per 1000 zwangere vrouwen, in België op minder dan 10. Het aantal zwangerschapsafbrekingen volgt de vruchtbaarheidscurve. De meeste abortussen komen voor in de leeftijdsgroep tussen 20 en 24 jaar.

De Vrouwenraad vraagt:

²¹ Deze tool staat vermeld in een rapport van KCE (Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg): Borstkankeropsporing: boodschappen ter ondersteuning van een geïnformeerde keuze. De foto van de cover mag wel neutraler gemaakt worden.

- een regelmatig voorlichtings- en preventiebeleid voor meisjes en vrouwen in verschillende leeftijdsgroepen, al of niet met een migratieachtergrond;
- de opname (met neutrale benadering) van het abortusthema in de opleidingen van alle betrokken actoren.

Anticonceptiva

In 2010 waren er in Vlaanderen 9 geboortes per 1000 meisjes tussen 15 en 19 jaar.

De Vrouwenraad vraagt:

- op regelmatige basis campagnes ter preventie van ongewenste zwangerschappen en van seksueel overdraagbare ziekten, rekening houdend met specifieke aandachtsgroepen (bijvoorbeeld meisjes en vrouwen na een relatiebreuk);
- toegankelijke informatie (bijvoorbeeld websites Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid, Sensoa, jongerenwebsites) over de voor- en nadelen van de anticonceptiva en met de eventuele medische risico's;
- dat preventie van ongeplande zwangerschap als thema in de relationele en seksuele vorming van jongeren opgenomen wordt, met aandacht voor respectvolle relaties en seks.

Interculturele bemiddelaars

De Vrouwenraad vraagt voldoende interculturele bemiddelaars die op basis van aangepast materiaal informatie geven over specifieke gezondheidsrisico's, bijvoorbeeld borstkanker, baarmoeder(hals)kanker, gynaecologische kankers, het HPV-vaccin, vrouwelijke genitale verminking, hiv/aids, soa's, enzovoort.

Zorglandschap

Zorgvoorzieningen voor hulpbehoevenden

De Vrouwenraad vraagt dat de overheid blijft investeren in betaalbare en kwalitatieve professionele zorgvoorzieningen voor hulpbehoevenden. Er moet een evenwicht zijn in het aanbod van professionele thuiszorg, ambulante, (semi)residentiële zorg en mantelzorg in die zin dat ze elkaar aanvullen. Er mogen geen wachtlijsten bij de professionele voorzieningen zijn. De regionale spreiding mag geen blinde vlekken vertonen.

Eerstelijnsgezondheidszorg

De Vrouwenraad vraagt:

- de verdere uitbouw van de eerstelijnsgezondheidszorg²², rekening houdend met toegankelijkheid en in het kader van een multidisciplinaire benadering;

²² Het gaat om rechtstreeks toegankelijke hulp en zorg bij de huisartsen, thuisverpleegkundigen, vroedvrouwen, ergo- en kinesitherapeuten, eerstelijnspsychologen en -psychotherapeuten, psychiatrische thuiszorg, diëtisten, apothekers, tandartsen,... en bij organisaties als OCMW's, rusthuizen, centra voor leerlingenbegeleiding (CLB), centra voor algemeen welzijnswerk (CAW), diensten voor gezinszorg, lokale dienstencentra (LDC), dagverzorgingscentra, centra voor kortverblijf, diensten voor oppashulp, uitleendienstes voor hulpmiddelen, diensten voor maaltijdbedeling, klusjesdiensten, ziekenfondsdiensten, enz.

- dat de wijkgezondheidscentra voldoende regionaal verspreid zijn en dat ze via een decreet erkend en gesubsidieerd worden;
- voldoende middelen voor zorgtrajectbegeleiding;
- of er kan nagegaan worden of het recht op zorg niet beter gestroomlijnd kan worden voor zwaar hulpbehoevende personen ongeacht de leeftijd, personen met chronische aandoeningen, bepaalde psychiatrische patiënten, personen met een handicap;
- dat voor de bestaande Vlaamse samenwerkingsverbanden, zoals SEL en LOGO²³, en de federale netwerken die overgeheveld worden, een kader uitgetekend wordt voor een zorgcontinuüm en dienstverlening voor de bevolking.

Geestelijke gezondheidszorg

Het aanbod aan geestelijke gezondheidszorg is nog steeds te gering en te weinig gediversifieerd (zeker naar kinderen en jongeren toe). Door het feit dat psychische consultatie en begeleiding te weinig wordt terugbetaald, blijven veel mensen in de kou staan.

De Vrouwenraad vraagt:

- bijkomende middelen en een betere terugbetaling (remgeldtarief) van de psychische hulpverlening. De Vlaamse overheid moet hierover overleggen met de federale overheid;
- dat er in elk wijkgezondheidscentrum een eerstelijnspsycholoog is;
- dat de hulpverlening in de geestelijke gezondheidszorg meer 'outreaching' georganiseerd wordt;
- de wachtlijsten weggewerkt worden;
- bij de overheveling van beschut wonen, psychiatrische verzorgingsinstellingen en overlegplatform naar Vlaanderen het beleid gestroomlijnd wordt en het aanbod aan zorgvoorzieningen gediversifieerd, onder andere qua woonvormen.

Vlaamse zorgverzekering

De Vrouwenraad vraagt:

- automatische aansluiting voor iedereen, want de aansluiting bij de Vlaamse zorgverzekering via zorgkassen blijkt een te hoge drempel (niet alle Vlamingen zijn aangesloten);
- dat er werk gemaakt wordt van een systeem van maximumfactuur in de thuiszorg en een systeem van plafonnering van de kosten in de residentiële zorg (naast de bestaande Vlaamse zorgverzekering), zoals het decreet²⁴ voorziet. De uitkeringen van de Vlaamse zorgverzekering moeten geïndexeerd worden;

²³ SEL: Samenwerkingsinitiatieven Eerstelijnszorg; LOGO: Lokaal Gezondheidsoverleg

²⁴ Het decreet van 13 juli 2012 houdende de Vlaamse sociale bescherming

- de opname van de Tegemoetkoming voor Hulp aan Bejaarden in de Vlaamse zorgverzekering te overwegen;
- net zoals de herziening van de inschaling van het verlies aan zelfredzaamheid, waarbij de huidige fysieke dimensie wordt aangevuld met psychische en sociale aspecten.

Mantelzorg

De meeste mantelzorgers zijn vrouwen (60 tot 80 %). Ze komen uit de groep van de 45- tot 65-jarigen. Ruim de helft gaat minder uit werken of stopt er volledig mee. Bijna 60 % van de werkenden slaagt er niet in om de arbeidstijd aan te passen. De helft van de mantelzorgers heeft het financieel moeilijk.

De Vrouwenraad vraagt:

- het behoud van het principe van uitbetaling van de premies van mantel- en thuiszorg (zowel in Vlaanderen als in Brussel) aan de zorgbehoevende in het kader van de zorgverzekering: ook wanneer er in de toekomst bijkomende maatregelen zouden genomen worden om de inkomens van zwaar hulpbehoevenden te verhogen op basis van hun noden in het kader van mantelzorg;
- dat mantelzorgpremies op provinciaal en gemeentelijk niveau gelijk zijn.

Eerstelijns- en dienstverlening

We hebben te maken met een complex aanbod van eerstelijns- en dienstverlening. Zowel OCMW's als CAW's (Centra voor Algemeen Welzijnswerk) bieden bijvoorbeeld schuldbemiddeling aan. Voor de burger is het moeilijk om haar/zijn weg daarin te vinden.

De Vrouwenraad vraagt:

- een ruime uitbouw van de basisdienstverlening op een manier die duidelijk maakt waar mensen terecht kunnen zonder te veel van het kastje naar de muur gestuurd te worden;
- dat de OCMW's en CAW's hun dienstverlening op elkaar afstemmen.

Personen met een beperking/handicap

De Vrouwenraad vraagt:

- de verhoging van het Persoonlijk Assistentie Budget en het Persoonsgebonden Budget voor wie zelf de zorg organiseert;
- dat de naar Vlaanderen overgedragen Tegemoetkoming voor Hulp aan Bejaarden afgestemd wordt op de Vlaamse zorgverzekering.

Mobiliteit

Het aanbod aan openbaar vervoer, de verschillende tarieven, het recht op een voordeeltarief... dit alles is niet altijd voor iedereen even duidelijk.

De Vrouwenraad vraagt:

- dat de Vlaamse overheid verder sleutelt aan de toegankelijkheid van de informatie, zowel via de websites als met behulp van affiches en gratis brochures (vermits niet iedereen over internet beschikt);
- na te denken over een 'eengemaakt' ticket voor alle verplaatsingen met het openbaar vervoer;
- de automatisering van een heel laag tarief voor mensen met een laag inkomen (bijvoorbeeld OMNIO-statuut);
- verdere stimulering en uitbouw van alternatieven voor het autogebruik, zoals carpoolen, Cambio, Bolides, Taxistop, Autopia dat particulier autodelen ondersteunt. Idem voor fietsdelen (BlueBike aan de stations en de fietsdeelpunten in de steden);
- dat de mobiliteitshulpmiddelen een Vlaamse bevoegdheid worden. Hier kan ingezet worden op een toegankelijke procedure voor de betrokken doelgroepen (ouderen, personen met een handicap,...).

Media, beeldvorming en seksisme

Media en reclameboodschappen staan vaak nog bol van stereotypes. Die hebben een niet te onderschatten impact op burger en beleid.

Stereotypes en zelfs clichés zijn vaak nodig om snel een boodschap over te brengen. De stereotypes op zich zijn niet het probleem, wel de effecten ervan. Daarom dienen de 'gebruikers', of beter de 'ontvangers', kennis en inzicht te verwerven (zogenaamde mediawijsheid m/v) enerzijds in de manier waarop beeldproducenten werken en anderzijds in de wijze waarop media doorgaans onbewust opvattingen over vrouwen en mannen verspreiden. Opvattingen die vaak vooroordelen worden. En vooroordelen kunnen leiden tot discriminaties. Discriminaties die omschreven kunnen worden als [seksisme](#). Seksisme is een wijdverspreid fenomeen dat in het maatschappelijk debat lange tijd taboe was en waarover nu nog vaak in een geest van controverse gedebatteerd wordt.

De hedendaagse mediacultuur biedt een interactief forum waar concepten zoals klasse, etniciteit, gender en seksualiteit vorm krijgen, bediscussieerd en ge(her)definieerd worden.

We stellen vast dat de media de rollen van vrouwen en mannen beperken (vrouwen tot de private sfeer, als 'onderwerp' van het nieuws in plaats van als actoren....en mannen tot de publieke sfeer en als actoren...), zodat we eigenlijk kunnen stellen dat de media geen gelijke tred houden met de maatschappelijke ontwikkelingen. Vooral in nieuws-, informatie-, cultuur- en sportprogramma's merken we een ondervertegenwoordiging van vrouwen. In het nieuws komen vrouwen nog steeds minder voor in de publieke sfeer dan in de private sfeer. Ze komen in verhouding wel meer voor in entertainment of in erotisch getinte programma's. Ook de nieuwe media zijn niet wars van enige gendergeladen beeldvorming. UN Women lanceerde in oktober 2013 een grote [sensibiliseringscampagne over seksisme](#). Deze campagne toont portretten van vier verschillende vrouwen van wie de mond gesnoerd is door een Google-zoekvenster, waarin zoektermen staan met als inleidende zin 'women cannot', 'women should' en 'women need to'. Van zodra je enkele letters tekst intikt in het Google-zoekvenster, stelt deze automatisch de meest gebruikte zoektermen voor. In het geval van 'women shouldn't' en de andere korte zinnestukjes weerspiegelen de suggesties van de bekende zoekmachine de mannelijke dominantie. 'Women need to be put in their place' of 'women should stay at home' zijn slechts enkele voorbeelden. U kunt het zelf

uitproberen: tik in Google 'vrouwen mogen' of 'vrouwen mogen niet' in en kijk welke zoektermen er worden voorgesteld. Dit zijn de boodschappen die gebruikers, waaronder vele kinderen, dagelijks te zien krijgen.

De Vrouwenraad vraagt:

- dat alle media, van kranten over films tot nieuwe media, genderneutrale berichtgeving toepassen. Dit betekent concreet dat er voldoende aandacht is voor genderissues en genderstereotypering. Hiertoe moeten de nodige tools ontwikkeld worden. In de professionele bachelor en in de master communicatiewetenschappen zou mediawijsheid v/m opgenomen moeten worden in het verplichte curriculum;
- meer kwalitatief onderzoek. De gendergeladenheid van beeldvorming kan niet onderzocht worden met een monitor die enkel focust op kwantitatieve vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in een mediabedrijf. Daartoe is meer kwalitatief onderzoek nodig. Dit om goede praktijken te ontwikkelen en de juiste tools te creëren waarmee zowel media- als reclamemakers en adverteerders aan de slag kunnen. Een voortdurende actualisering van een databank van 'goede praktijken' en van de expertendatabank voor journalisten is hierbij aangewezen;
- dat de overheid in al haar campagnes inzake genderneutrale berichtgeving de beste leerling van de klas wordt;
- dat de overheid bewustmakingsacties opzet tegen seksistische beledigingen en/of vernederende beelden van vrouwen en mannen in media en reclame.

Sociale bescherming

Uitbouw Vlaamse sociale bescherming

De Vrouwenraad vraagt het volgende:

- bij de verdere uitbouw van de Vlaamse sociale bescherming moet er aandacht zijn voor een hoge mate van solidariteit mét gendergelijkheid v/m. Bepaalde Vlaamse maatregelen blijven verbonden met de federale sociale bescherming en het zou niet de bedoeling mogen zijn dat de bestaande onrechtvaardigheden in de federale sociale bescherming worden meegenomen of bestendig in de Vlaamse sociale bescherming waardoor er in feite een cumul van onrechtvaardigheden en genderongelijkheden zou ontstaan;
- vandaar het belang van een gendertoets, een armoedetoets en een systematische screening op automatische rechtentoekenning bij alle toekomstige maatregelen op het vlak van de Vlaamse sociale bescherming en ook bij de herziening van bestaande maatregelen.

Begrip personen ten laste

De Vrouwenraad vraagt:

- een screening van de huidige en toekomstige regelgeving in het kader van de zesde staatshervorming om waar nodig en mogelijk te komen tot afstemming, vereenvoudiging, verfijning en/of standaardisering van het inkomensbegrip. Het is wellicht niet haalbaar om met één grote definitie te werken. Het inkomensbegrip zal

eerder uit verschillende componenten bestaan. Welke? En hoe kunnen onrechtvaardigheden tussen gezinsvormen hierbij worden weggewerkt? Hieraan gekoppeld kan het systeem van gezinsmodulering opnieuw bekeken worden;

- een screening van referentieperiodes en uitkeringspercentages of forfaitaire bedragen met het oog op een rechtvaardige en doelmatige behandeling van alle gezinsvormen, rekening houdend met de positie van het individu dat deel uit maakt van het gezin. Dit heeft ook betrekking op de Vlaamse aanmoedigingspremies bij het tijdskrediet en de themaverloven.

Kinderbijslagen

De overheveling naar Vlaanderen zal veel geld, tijd en middelen kosten.

De Vrouwenraad vraagt:

- dat de overheden een voldoende lange overgangperiode voorzien en dat de vier stelsels (werknemers, ambtenaren, zelfstandigen en de gewaarborgde kinderbijslag) ondertussen lang genoeg blijven draaien vooraleer ze op een verantwoorde manier gesplitst worden;
- dat kinderen in gezinnen niet het slachtoffer worden van het overhevelingsproces en dat de maandelijkse storting van kinderbijslag gegarandeerd wordt;
- dat het huidige budget van de kinderbijslagen volledig naar de gemeenschappen overgeheveld wordt en dat de middelen van het Fonds voor Collectieve Uitrusting en Diensten (FCUD), dat ontbonden wordt, verdeeld worden over de Gemeenschappen. Vlaanderen moet hiermee de kinderopvang financieren (bv. opvang voor zieke kinderen, flexibele en occasionele opvang, buitenschoolse opvang).

De Vlaamse kinderbijslagen zullen in de toekomst voor de Vrouwenraad kunnen bestaan uit: de geboortepremie, de adoptiepremie, de maandelijkse kinderbijslag, de jaarlijkse schoolpremie en de premie voor het jonge kind (= nieuwe Vlaamse maatregel van 2012 die nog geconcretiseerd moet worden).

- De bijslagen moeten een recht van het kind in een gezin zijn - een universele premie, gefinancierd met algemene middelen. Voor elk kind wordt hetzelfde basisbedrag uitgekeerd met een toeslag voor leeftijdsfasen, voor kinderen met een handicap en voor kinderen die in een precaire gezinssituatie opgroeien (=progressief universalisme).
- Er mag geen voorwaardelijkheid zijn qua gezinsvorm (twee- of eenoudergezinnen, een- of tweeverdienersgezinnen, nieuw samengestelde gezinnen, enzovoort), noch qua werknemersstatuut.
- De rang van het kind moet worden afgeschaft.
- De toekenning moet automatisch verlopen, zo niet zullen er altijd gezinnen zijn die hun kinderbijslag niet aanvragen omdat ze onvoldoende geïnformeerd zijn. Dit is de zogenaamde non-take-up.

Het systeem van rechtgevende (kind), rechthebbende en bijslagtrekkende zal worden aangepast volgens het woonplaatsbeginsel. Daardoor wordt de categorie rechthebbende afgeschaft.

Wat de bijslagtrekkende betreft, moet er een keuzevrijheid tussen de ouders ingevoerd

worden. Indien de ouders niet akkoord gaan is de moeder de bijslagtrekkende²⁵. Of indien de ouders het kind niet opvoeden, is de degene die het kind opvoedt de bijslagtrekkende.

Fiscale behandeling van kinderen ten laste

Dit gaat over de vermindering van de onroerende voorheffing vanaf twee kinderen ten laste.

De Vrouwenraad vraagt om twee pistes te onderzoeken: ofwel sleutelen aan het bestaande systeem in die zin dat er rekening moet gehouden worden met de gelijkheid van kinderen (afschaffing van het semi-progressieve systeem) en gendergelijkheid ofwel de vervanging van indirecte fiscale vergoedingssystemen voor kinderen ten laste via een aanpassing van het directe vergoedingssysteem, namelijk voldoende hoge/kostendekkende kinderbijslagen.

Compensatieclausules in huwelijks- of samenlevingscontract

Het Vlaams gelijkheidsbeleid (2013-2014) wil koppels bewust maken van de impact van loopbaankeuzes en hen ertoe aanzetten in een relatie dit thema niet uit de weg te gaan en hier onderling afspraken over te maken. Daartoe kan men compensatieclausules laten opnemen in het huwelijks- of samenlevingscontract.

De Vrouwenraad vindt dit een zeer waardevol initiatief, want het wijst koppels op mogelijke risico's en gevaren en zet aan tot reflectie en actie. Maar het blijft een vrijblijvende individuele aanpak waar partners zelf voor moeten openstaan, overleggen, kiezen en beslissen. Een intentieverklaring, die wettelijk niet afdwingbaar is.

De Vrouwenraad vraagt dat de Vlaamse overheid aandringt op een bijkomende structurele aanpak via collectieve maatregelen op federaal niveau.

Eerstelijns juridische bijstand

De justitiehuisen en de eerstelijns juridische bijstand worden overgeheveld naar Vlaanderen (Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin).

De Vrouwenraad vraagt de verdere uitbouw van de eerstelijns juridische bijstand. Dit kan door aan alle burgers informatie beschikbaar te stellen op een performante, toegankelijke manier. Een verbeterde eerstelijns juridische bijstand zou er toe moeten leiden dat mensen minder een beroep moeten doen op pro Deo advocaten.

Verdelingstaks

Wanneer een onroerend goed van mede-eigenaars verdeeld wordt, heft de Vlaamse overheid daarop een verdelingsrecht. Sinds 1 augustus 2012 is dat verdelingsrecht opgetrokken van 1 % naar 2,5 %. In geval van echtscheiding of het beëindigen van de wettelijke samenwoning wordt de heffingsgrond waarop het verdelingsrecht wordt toegepast, mits bepaalde voorwaarden, verminderd met 50.000 euro. Deze vermindering wordt verhoogd met 20.000 euro per kind ten laste.

²⁵ Dit voorstel is volgens de Vrouwenraad verantwoord zolang er sprake is van een loopbaankloof v/m.

De Vrouwenraad vraagt de verdeling van de gezinswoning na de (echt)scheiding aan een nultarief, zowel voor ex-gehuwden en wettelijk samenwonenden als voor feitelijk samenwonenden.

Wonen

Vlaanderen zal door de regionalisering over bijkomende instrumenten beschikken om een woonbeleid te voeren dat voor de burger kwaliteitsvol en betaalbaar moet zijn en dat de woonnoden moet oplossen, rekening houdend met diverse kwetsbare groepen.

Woononderzoek

Het Grote Woononderzoek 2013²⁶ is een grootschalig onderzoek onder leiding van het [Steunpunt wonen](#) naar de woonsituatie van Vlaamse huishoudens in opdracht van de Vlaamse overheid. Tussen september 2012 en december 2013 werden meer dan 10.000 gezinnen mondeling bevraagd over hun woning, woonuitgaven, woonwensen e.a. Voor de eerste maal vond ook een objectieve en systematische inwendige screening plaats van de woningkenmerken en woningkwaliteit, dit in meer dan 5.000 woningen.

Het onderzoek geeft informatie over eigenaars, verhuurders, huurders, woonuitgaven, problemen in verband met de betaalbaarheid op de private huurmarkt, de naleving van de huurwetgeving, ...

De Vrouwenraad vraagt om woononderzoeken gendergevoelig te maken.

Eigen woning

Huiskorting – klein beschrijf

Wie in Vlaanderen een woning koopt, moet daar 10 % registratierechten op betalen. In bepaalde gevallen hebben de kopers recht op een vermindering en moeten ze maar 5 % betalen. Dat 'klein beschrijf' is in principe bedoeld voor bescheiden woningen.

De Vlaamse regering wil een huiskorting invoeren ter vervanging van het klein beschrijf. Die huiskorting zou niet meer gebaseerd zijn op het KI maar wel op de verkoopwaarde van het pand, kenmerken zoals oppervlakte, ouderdom of energielabels, het profiel van de koper... Het Steunpunt Fiscaliteit en Begroting maakte een 'Studie van het concept en de budgettaire effecten van de huiskorting'. In de studie stonden budgettaire simulaties voor zes mogelijke scenario's voorop en werd beperkt ingegaan op de impact van mogelijke hervormingen op de doelstellingen van het woonbeleid. Het Steunpunt Wonen zal (in samenwerking met het Steunpunt Fiscaliteit en Begroting) bijkomend onderzoek verrichten naar deze impact.

De Vrouwenraad vraagt de toepassing van het principe van genderbudgetting in de impactstudie met betrekking tot de huiskorting.

²⁶ Zie:

https://www.wonenvlaanderen.be/ondersteuning_voor_professionelen/onderzoek_wonen_en_lange_termijn_beleid/onderzoek/steunpunt_wonen_2012_2015.html

Woonbonus

De woonbonus werd in 2005 door de federale overheid gelanceerd om een hypothecaire lening voor aankoop, nieuwbouw en verbouwing van de enige en eigen woning fiscaal aantrekkelijker te maken. Dankzij deze woonbonus kunnen bijna alle kosten die gepaard gaan met een hypotheek (interesten, kapitaalaflossingen, premies schuldsaldoverzekering) tot een bepaald bedrag afgetrokken worden van de belastingen.

Meer dan 80 % van de begunstigden van de woonbonus komen uit de bovenste vijf inkomenscategorieën en slechts 0,3 % uit de twee laagste categorieën. De woonbonus houdt geen rekening met het feit dat personen met lage inkomens veel moeilijker aan een lening geraken. Het terugbetaalde bedrag wordt bepaald door de marginale belastingvoet, namelijk het hoogste betastingtarief waaraan je inkomen belast wordt. Dus: wie minder verdient, krijgt minder terug van de belastingen. De federale overheid voorzag om vanaf 1 januari 2015 de terugbetalingen voor nieuwe hypotheekleningen door de belastingen aan een vast tarief van 45 % te koppelen (belastingvermindering i.p.v. belastingaftrek).²⁷ Maar de woonbonus wordt overgeheveld naar Vlaanderen en het is maar de vraag hoe Vlaanderen het systeem van de woonbonus vorm zal geven.

De Vrouwenraad vraagt een heroriëntering van de woonbonus naar de huurders in plaats van naar de eigenaars.

Sociale woningen

In 2012 waren er in Vlaanderen 70.860 bijkomende sociale woningen nodig om de wachtlijst weg te werken, terwijl er toch ook 9.000 sociale woningen leeg stonden.

De Vrouwenraad vraagt dat de overheid blijft inzetten op extra sociale woningen en op renovatie van de leegstaande woningen, evenals op de sector van de sociale verhuurkantoren, die 6.401 woningen op de private markt huurden (eind 2012). Er moet rekening gehouden worden met woontypologieën in functie van gezinsvormen.

Private huurmarkt

De Vrouwenraad vraagt:

- een omkadering via de invoering van objectieve huurprijzen en premies die verhuurders moeten aanzetten om degelijke woningen te verhuren aan een redelijke prijs, plus sancties voor wie dat niet doet;
- dat de huurprijzomkadering gepaard gaat met een algemene huurtoelage voor gezinnen met beperkte inkomens, zodat de woonkost maximum 30 % van het gezinsinkomen en maximum 20 % voor gezinnen met een zeer beperkt inkomen bedraagt; de huurtoelage dekt dan het verschil;
- dat de stijging van de huurprijzen beperkt wordt en dat te hoge huurprijzen, die niet in overeenstemming zijn met de kwaliteit van de woning, vermeden worden;
- een uitbreiding van het huursubsidiesysteem en een automatische toekenning aan huurders die langer dan één jaar op de wachtlijst voor een sociale woning staan. De

²⁷ <http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/VK14/Fact%2BCheck/2.33092?eid=1.1949230>

huidige huursubsidies (verhuissubsidie en huurpremie) bereiken immers maar een klein deel van de potentiële huurders. Het bedrag van de huursubsidie moet voldoende hoog zijn en niet-degressief in de tijd;

- dat het Fonds ter preventie van uithuiszetting huurders meer woonzekerheid biedt. Dit kan wanneer het meer op maat van huurders wordt uitgetekend en het veralgemeend wordt over de hele private huurmarkt. Om het betalen van de huurwaarborg voor alle huurders mogelijk te maken zou er een centraal Vlaams huurwaarborgfonds moeten opgericht worden.

Gemeenschappelijk wonen

Weinig Vlamingen wonen gemeenschappelijk (co-housing), nog geen 1 %. Maar toch blijkt 30% interesse te hebben in deze woonvorm. Om gemeenschappelijk wonen te bevorderen zijn er maatregelen nodig in heel wat beleidsdomeinen en op heel wat beleidsniveaus, namelijk duurzaamheid, mobiliteit, ruimtelijke ordening en stedenbouw, sociale bescherming,....

De Vrouwenraad vraagt:

- de oprichting van een denktank met vertegenwoordigers uit administratie, middenveld en wetenschap, die een definitie uitwerkt en/of een statuut. Van belang bij de uitwerking van een statuut is dat samenwoners in gemeenschappelijk wonen niet gesanctioneerd worden op het vlak van sociale bescherming en fiscaliteit;
- dat de overheid vervolgens zorgt voor de uitbouw van een cel gemeenschappelijk wonen in de administratie, infoverspreiding naar burgers, steun voor projecten,... Er moet aandacht zijn voor specifieke groepen, zoals jongeren, gezinnen met kinderen, eenoudergezinnen, ouderen, maatschappelijk kwetsbare mensen,....²⁸

Dakloosheid

De huidige projectmatige aanpak van dakloosheid en thuisloosheid voldoet niet.

De Vrouwenraad vraagt:

- voldoende acute opvangplaatsen gedurende het hele jaar, ook voor mensen zonder verblijfspapieren;
- een integrale aanpak om tot een gemeenschappelijk actieplan te komen.²⁹ De problematiek van de dakloosheid valt immers onder vele bevoegdheidsdomeinen.

Aardgas, elektriciteit en water

De toegang tot elektriciteit, gas en water is een basisrecht. Dat betekent dat niemand volledig afgesloten mag worden van deze voorzieningen. In 2012 werden nochtans 5.000

²⁸ Meer info: Deel de toekomst. 65 maatregelen voor de deeleconomie in een veerkrachtig Vlaanderen; <http://www.bondbeterleefmilieu.be/page.php/26/418>

²⁹ Zie: http://www.presscenter.org/nl/pressrelease/20140404/samenwerkingsakkoord-dakloosheid?utm_source=NewsletterCouncil&utm_medium=Email&utm_campaign=Ministerraad%20van%204%20april%202014

gezinnen van water afgesloten en waren er 12.000 naakte budgetmeters voor elektriciteit en ruim 27.000 budgetmeters voor aardgas. Voor aardgas is er geen gegarandeerde minimumlevering zodat elke plaatsing tot een afsluiting kan leiden. Voor water is er vastgelegd dat iedereen 15 m³ per persoon per jaar gratis geleverd krijgt.

Vanaf 1 april 2014 genieten huishoudens van het verlaagd BTW-tarief van 6 % op hun elektriciteitsfactuur. Deze maatregel geldt ook voor afnemers met een budgetmeter. De aangepaste regels opgelegd aan de drinkwatermaatschappijen (geldig vanaf 1 januari 2014) zijn erop gericht om een effectieve afsluiting zoveel mogelijk te voorkomen. De waterbedrijven krijgen eveneens een aantal sociale openbare-dienstverplichtingen opgelegd die de bedoeling hebben een bijkomende garantie in te bouwen voor het behoud van toegang tot de watervoorziening voor kwetsbare doelgroepen. Dit zijn positieve evoluties.

De Vrouwenraad vraagt:

- het stopzetten van het plaatsen van budgetmeters voor aardgas. Het bestaande minimum bij budgetmeters voor elektriciteit mag nooit worden uitgeschakeld. Er moeten voldoende oplaadpunten beschikbaar zijn;
- het behoud van de 15 m³ gratis waterlevering per gezinslid per jaar;
- het behoud van de gratis hoeveelheid elektriciteit per gezinslid;
- dat de distributietarieven voor energie geharmoniseerd worden;
- het uitbreiden van de groep die een beroep kan doen op de sociale openbare-dienstverplichtingen (zowel voor water als voor energie);
- dat de Vlaamse overheid inspanningen doet om consumenten te blijven informeren maar ook te begeleiden in de vrijgemaakte maar ingewikkelde energiemarkt, bijvoorbeeld op het vlak van duurzame- en groepsaankopen.

Transversale thema's

Armoede

De armoedecijfers blijven in het algemeen stabiel maar er is sprake van polarisering. Er is een hoge toename van armoede bij kinderen die in gezinnen opgroeien waar de ouder/s geen job heeft/hebben of in eenoudergezinnen. Het aantal tweeverdienersgezinnen neemt toe en ze doen het gemiddeld steeds beter. 65-plussers lopen ook een hoger armoederisico.

Volgens de armoedebaarometer 2013 heeft 9,8 % van de Vlamingen een maandelijks inkomen onder de armoederisicodrempel van 1.000 euro voor een alleenstaande en 2.101 euro voor een gezin met twee kinderen.

Ons sociaal beschermingssysteem, oorspronkelijk bedoeld als bescherming tegen armoede en bestaansonzekerheid, is voor een deel doelmatig³⁰ maar we stellen vast dat het niet iedereen 'gelijk' beschermt. Het activeringsbeleid in combinatie met het onaantrekkelijker (en selectiever) maken van de uitkeringen en het opdrijven van uitsluitingen, blijkt niet de ideale oplossing. Een hiërarchiserend en sanctionerend sociaal beleid versterkt de kwetsbaarheid van de mensen.

³⁰ Zonder sociale uitkeringen zou de armoederisicograad van de bevolking geen 15,3 % maar 26,8 % bedragen, pensioenen inclusief en zonder pensioenen 42,0 %; http://www.armoedebestrijding.be/cijfers_leefloon.htm

De Vrouwenraad vraagt:

- de agendering van de verdeling van de arbeid - met een andere ordening, een ander samenlevingsmodel -, in combinatie met een herstelbeleid voor het sociaal weefsel;
- dat het armoedebeleid transversaal behandeld blijft en stelt dat een coördinerend minister van Armoede noodzakelijk blijft.

Duurzame ontwikkeling

In september 2015 zullen de Verenigde Naties een set van Duurzame Ontwikkelingsdoelen aanvaarden als antwoord op de grote ecologische, sociale en economische uitdagingen waarvoor de mensheid zich vandaag geplaatst ziet. De voorbereidingen van dit proces zijn onmiddellijk gestart na de Rio+20 conferentie in 2012. De eerste fase, waarin vooral ideeën en voorstellen werden bijeengebracht, is zo goed als afgerond. Vanaf nu neemt de tweede fase, de start van de onderhandelingen tussen de lidstaten, een aanvang. Onderhandelingen over welke doelstellingen en over hoe deze doelstellingen concreet moeten worden ingevuld, maar ook over de financiering en de manier waarop het behalen van de doelstellingen geëvalueerd zal worden.

Vrouwenorganisaties van over heel de wereld zijn al maanden in het getouw om hun visie en standpunten voor te bereiden. De zitting van de Commissie Status van de Vrouw bood hun de gelegenheid om verschillende agenda's en prioriteiten vanuit vrouwenrechtenperspectief op elkaar af te stemmen. De globale afstemming in grote lijnen zal waarschijnlijk niet al te veel problemen opleveren. De knelpunten zullen zich eerder situeren op het vlak van de concrete invulling van de doelstellingen, de zogenaamde targets en indicatoren. Zo lijkt eensgezindheid over seksuele rechten bijna onhaalbaar, te meer gezien de ervaringen van de laatste jaren. Het zal handige diplomatie vergen om te verzekeren dat hier geen achteruitgang of backlash optreedt.

Een eerste strijdpunt en een belangrijke prioriteit voor de bevordering en integratie van vrouwenrechten in het post-2015 ontwikkelingsproces is een aparte doelstelling over gendergelijkheid, vrouwenrechten en empowerment van vrouwen, naast de mainstreaming van een genderperspectief door middel van concrete targets of indicatoren binnen de andere doelen die eveneens binnen Vlaamse bevoegdheden vallen.

De Vrouwenraad vraagt:

- dat Vlaanderen een voorbeeldrol opneemt inzake het bewaken van de integratie van een genderperspectief in de post-2015 ontwikkelingsagenda en in de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (DOD), dit in overleg met de Vrouwenraad en dat de Vlaamse overheid hiervoor de nodige ondersteuning biedt;
- de opname in de DOD van een aparte doelstelling over gendergelijkheid v/m en empowerment van vrouwen in combinatie met de methodiek van gendermainstreaming. Onder deze doelstelling zouden alle zaken en rechten moeten worden ingebracht die specifiek te maken hebben met vrouwen, met gelijkheid voor vrouwen en mannen en met gendergelijkheid v/m in het kader van duurzame ontwikkeling op sociaal, economisch en ecologisch vlak.

Bijvoorbeeld: gelijke deelname aan besluitvorming, (seksueel) geweld op vrouwen voorkomen, stoppen en sanctioneren, seksuele en reproductieve rechten en

gezondheid van vrouwen garanderen, discriminaties en maatschappelijke achterstelling van vrouwen opheffen, Resolutie 1325 uitvoeren, vrouwen en vrouwenorganisaties empoweren ... ;

- steun voor de vrouwenorganisaties (financieel, training, toegang tot besluitvorming, tot kennis ...) als integraal deel van een structureel, doeltreffend en gedragen gendergelijkheids- en duurzaam sociaal beleid. Vrouwenorganisaties zijn ook belangrijke partners voor de implementatie en promotie van een transitie naar duurzame ontwikkeling op ecologisch en economisch vlak.

Gezinsbeleid

Het gezinsbeleid zit te veel vast in het departement 'Welzijn, Volksgezondheid en Gezin'.

De Vrouwenraad vraagt:

- om het gezinsbeleid transversaler te benaderen; alle departementen moeten er oog voor hebben. Er moet rekening gehouden worden met alle gezinsvormen in alle levenslooppfasen, met respect voor de positie en de eigen rechten van de individuen binnen de gezinsvormen. Hiermee rekening houdend kan onderzocht worden of het zinvol is om een gezinstoets in de RIA (Reguleringsimpactanalyse) te integreren;
- een coördinerend minister voor gezinsbeleid, interministerieel overleg/conferenties en overleg met (vrouwen)middenveldorganisaties.

Vrede

In 2000 aanvaardde de VN-Veilighedsraad Resolutie 1325 over vrouwen, oorlog en vrede. Voor het eerst erkende de Veiligheidsraad de genderdimensies van oorlog en vrede. De VN veroordelen geweld tegen vrouwen, erkennen verkrachting als oorlogswapen en benadrukken het belang van respect voor vrouwenrechten en van de participatie van vrouwen aan vredesopbouw.

Veertien jaar na de uitvaardiging van Resolutie 1325 laat de uitvoering echter nog te wensen over. Vlaanderen is niet direct vertegenwoordigd in de Verenigde Naties. Dit betekent echter niet dat Vlaanderen geen verplichtingen heeft t.a.v. de uitvoering van Resolutie 1325 en haar volgresoluties 1820, 1888, 1889 en 1960. Vlaanderen is als autonome regio, op gelijke voet met de Lidstaten, verplicht om de bepalingen van door België onderschreven mensenrechtenverdragen en de besluiten van de Veiligheidsraad die binnen haar bevoegdheidsdomein vallen, na te leven en uit te voeren. Er zijn meerdere raakvlakken tussen de verschillende Vlaamse beleidsdomeinen en de verplichtingen in uitvoering van Resolutie 1325 en haar volgresoluties, zowel op vlak van het Vlaams 'buitenlands' als van het 'binnenlands' beleid.

De Vrouwenraad vraagt dat Vlaanderen zich ofwel inschakelt in het federaal Nationaal Actieplan 1325 ofwel ervoor opteert om een eigen actieplan 1325 te ontwikkelen. De uitwerking van een Vlaams plan van aanpak beantwoordt niet alleen aan de vraag van de Veiligheidsraad, het komt ook tegemoet aan de vraag van het Vlaams Parlement.

De Vrouwenraad formuleert aanbevelingen in zijn publicatie '[Resolutie 1325 van de VN-Veilighedsraad: uitvoering in Vlaanderen. Handboek voor parlementairen en het beleid](#)'. Onze aanbevelingen handelen over een verhoogde participatie van vrouwen aan politieke

besluitvorming, een democratisch buitenlands beleid met aandacht voor participatie en protectie van mensenrechten van vrouwen, meer en versnelde doorstroming van vrouwen naar topfuncties in de administratie, een sterkere nadruk op gelijkheid v/m in het onderwijs, afstemming van het ontwikkelingsbeleid op bevordering van de gelijkheid v/m, een aangehouden mediaproject dat de gelijkheid v/m promoot, de decretale verankering van de mainstreaming van een gelijkheidsperspectief v/m in alle beleid, de bijsturing van het decreet over het Vlaams Vredesinstituut, de integratie van vrouwenrechten en gelijkheid v/m in vredeseducatie en in alle door Vlaanderen gesteunde vredesinitiatieven, de preventie en bestrijding van geweld op vrouwen.

Vrije tijd

Participatie

Armoede heeft veelal een vrouwelijk gezicht. Cultuur versterkt, haalt vrouwen en mannen uit hun isolement. Iedereen moet dus gebruik kunnen maken van een toegankelijk vrijetijdsaanbod (cultuur, sport, toerisme) in Vlaanderen.

De Vrouwenraad vraagt de veralgemening van de UitPAS voor mensen in armoede (bijvoorbeeld 20 % van de toegangsprijs). De UitPAS moet dus een prioriteit blijven in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding.

Filmsector

De Vrouwenraad vraagt:

- een diepgaand onderzoek over de toekenning van subsidies aan vrouwen en mannen in de filmsector. Het onderzoek zou het aantal filmprojecten van vrouwen en mannen in functie van het type film, de aard en het toegekende bedrag in kaart moeten brengen (incl. de geweigerde projecten). En verder ook de knelpunten voor filmmaaksters: van het concept tot verdeling en hoe verschillen weggewerkt kunnen worden;
- een analytische test met betrekking tot de gendergelijkheid van een project (in navolging van EWA, European Women Network Audiovisual); deze test bevat ook de [Bechdel-analyse](#) van het script als noodzakelijk onderdeel bij het indienen van een scenario/filmproject;
- meer gelijkheid tussen vrouwen en mannen bij zichtbaarheid op festivals. Streefcijfers (of minstens aanbevelingen) kunnen zorgen voor een evenwichtiger verdeling v/m, zeker voor festivals die overheidssteun krijgen;
- streefcijfers in functie van gelijke kansen v/m bij het uitzenden van films van vrouwelijke filmmakers op de televisie. De aanbevelingen uit het reeds bestaande '[Charter van Compostella](#)' (mei 2010) van professionele vrouwen in de audiovisuele sector in de Europese Unie, kunnen als inspiratiebron gebruikt worden;
- een financiële injectie voor initiatieven en studies zoals de 'Dames Draaien in cijfers'-studie³¹ en de Prijs CinemaGelijk van de Vrouwenraad.

³¹ Uit deze studie blijkt dat vrouwen proportioneel ondervertegenwoordigd zijn bij de verdeling van de overheidssubsidies voor de aanvragen van filmprojecten:

- de situatie is gestagneerd de laatste 20 jaar (cfr. Studie van Universit  des Femmes in de jaren '80);

Theater en podiumkunsten

Een onderzoek naar de v/m-verhoudingen in het Vlaamse podiumkunstenlandschap (2014) leert dat 67 % van de afgestudeerden in de podiumkunstenopleidingen vrouwen zijn.³² Die oververtegenwoordiging zet zich niet door op de scène en in het management. Anno 2012 was slechts 40 % van de artiesten vrouw. Hoewel er beduidend meer vrouwen afstuderen (7/10), gaan de topfuncties haast uitsluitend naar mannen.

De Vrouwenraad vraagt een paritaire deelname v/m in alle advies- en beoordelingscommissies, in het bijzonder in die commissies waar het grootste budget te verdelen is: theater en multidisciplinair.

Sport

Sport is nog steeds een domein waarin meisjes en vrouwen ondervertegenwoordigd zijn. Niet enkel wat betreft het aantal vrouwen dat lid is van sportclubs en deelneemt aan sportevenementen, competities, enz., maar ook wat betreft het aantal vrouwen dat participeert aan de besluitvorming. Vrouwen zijn duidelijk ondervertegenwoordigd in de raden van bestuur van de Vlaamse sportfederaties. Van de sportfederaties waarvan de Vrouwenraad de gegevens heeft kunnen inkijken, bedroeg de participatiegraad van vrouwen slechts 12,73 % tegenover 87,26 % bij de mannen.³³ Deze gegevens bevestigen het bestaan van een glazen plafond in de sportsector. De klassieke oorzaken zoals tijdsgebrek, zogenaamde masculiene cultuur aan de top van de organisatie, ontbreken van genderbeleid en weerstand tegen quota zijn enkele verklarende factoren.

We stellen vast dat vrouwen meer individueel sporten en dat er zich meer vrouwen richting traditionele mannensporten begeven (voetbal, wielrennen) dan omgekeerd. In bijvoorbeeld kunstschaatsen, synchroon zwemmen... zijn mannen ondervertegenwoordigd. Dit hangt nauw samen met waardering, een vaststelling die ook geldt voor de positie van vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt. Vrouwen maken een inhaalbeweging in bepaalde zogenaamde

-
- in de filmwereld draait alles rond strategie en hiërarchische verhoudingen, rivaliteit en concurrentie. Vrouwen zoeken naar andere vormen van samenwerken en verzetten zich tegen deze heersende spelregels;
 - producers hebben de neiging om films van vrouwen te bestempelen als specifiek vrouwelijk (en dus niet universeel), wat in grote mate afbreuk doet aan hun werk;
 - nog te veel vrouwelijke studenten aan de filmhogescholen hebben te weinig zelfvertrouwen en twijfelen over het indienen van hun, overigens erg waardevolle, projecten. Empowerment is nodig;
 - filmmaaksters genieten niet op dezelfde manier en in dezelfde mate van netwerken en financiële steun als hun mannelijke collega's. De weg is nog lang en bezaaid met veel hindernissen.

³² K. Van Langendonck e.a., Vrouw/man-verhoudingen in het Vlaamse podiumkunstenlandschap. Een genderstudie van 1993 tot 2012, Kaaitheter, Steunpunt voor de podiumkunsten en Sociaal Fonds voor de Podiumkunsten, maart 2014, p. 4-15

³³ We hebben de gegevens van 64 % van de sportfederaties kunnen bekomen (Actieonderzoek vertegenwoordiging m/v in raden van bestuur van de Vlaamse sportfederaties, Vrouwenraad, 2006, Brussel). Dit cijfer komt dicht in de buurt van een onderzoek van het Steunpunt Gelijkekansenbeleid in 2008, nl. 12,2 % (E. De Bruyn, Vrouwen buitenspel? Een onderzoek naar de genderverhoudingen in de Vlaamse sportsector, SGB, 2008, p.52). Recentere cijfers ontbreken.

mannenberoepen (advocatuur, geneeskunde, ...). Mannen daarentegen zijn witte raven in de kinderopvang en de kleuterschool. Verloning en status spelen hierin een belangrijke rol. Zo ook in de sportwereld. Bovendien is er in de sportberichterijking voornamelijk aandacht voor professionele mannensporten.

De Vrouwenraad vraagt:

- een evaluatie van de integratie van het genderperspectief in het wetenschappelijk onderzoek in opdracht van het Vlaamse sportbeleid;
- een evaluatie van de impact van de campagne 'iedereen kan zetelen' op de evenwichtige deelname v/m in allerlei adviesraden in het algemeen en in sportadviesraden in het bijzonder;
- een Vlaams actieplan voor meer participatie van vrouwen zowel aan georganiseerde sporten en federaties als aan belangrijke sociale netwerken en aan anders georganiseerde vormen van sport;
- paritaire deelname m/v aan bestuursraden van sportfederaties en jaarlijkse monitoring;
- een toegankelijk overzicht van goede praktijken;
- de bevordering van gendergelijkheid als criterium voor overheidssubsidies.

Vlaanderen internationaal

De Europese Unie, de Raad van Europa en de Verenigde Naties zijn toonaangevend inzake de gelijkheidskansenregelgeving v/m.

De Vrouwenraad vraagt:

- dat de Vlaamse overheid de internationale besluitvorming en de deelname eraan tijdig aan de Vrouwenraad en andere relevante middenveldorganisaties bekendmaakt. Het is belangrijk om voldoende te investeren in de capaciteit van die organisaties om het internationaal beleid op te volgen;
- dat de Vlaamse overheid ook opvolging geeft aan de aanbevelingen van het CEDAW-Comité op het Belgisch rapport, aanbevelingen die relevant zijn voor de komende legislatuur. Wij denken aan de organisatie van een parlementaire hoorzitting over CEDAW en de besluiten van het CEDAW-Comité. Verder zou de kennis van het CEDAW-verdrag geïntegreerd moeten worden in het curriculum van de faculteiten Recht en Politieke Wetenschappen.

Het 'buitenlands' beleid is een belangrijke factor voor het Vlaamse beleid en voor het dagelijks leven van de Vlamingen, vrouwen en mannen. Internationale verplichtingen en engagementen moeten maximaal vorm krijgen op alle niveaus. Regionale en lokale structuren kunnen hieraan een belangrijke bijdrage leveren en een meerwaarde bieden. Een groot deel van het Vlaamse beleid geeft uitvoering aan besluitvorming van het internationaal beleid op verschillende niveaus: de Europese Unie, de Raad van Europa, de Verenigde Naties. Dit buitenlandse beleid heeft nood aan transparantie, een democratisch draagvlak, de sturende aandacht van de parlementen en gendermainstreaming.

De Vrouwenraad vraagt:

- om de aanwezigheid van genderexpertise en de integratie van de genderdimensie in elk gecoördineerd multilateraal overleg en in alle afvaardigingen (conferenties, EU, Raad van Europa...) te verzekeren;
- duidelijke en open communicatiekanalen en overleg m.b.t. de internationale fora;
- een duidelijke regeling van de vertegenwoordiging en uitwisseling van informatie m.b.t. de internationale fora. Wij wensen daarbij betrokken te worden.

Meer info

Vrouwenraaddossiers en aanbevelingen

[Advies voorontwerp MEP- en Gelijkekansendecreet](#) 2014

[Aandachtspunten Vrouwenraad beleidsbrief Gelijke Kansen 2013-2014](#) (2013)

[Genderbril op drie decennia degressiviteit in de werkloosheid](#) 2014

[Een gendertoets van het advies van de Commissie Diversiteit over het ontwerp van een Geactualiseerd Actieplan Bestrijding Arbeidsgerelateerde Discriminatie \(ABAD\) - juli 2012](#)

[Standpunt en bedenkingen bij het post-2015 proces](#) 2014

[Vrouwenraadeisen tegen seksueel geweld](#) 2014

[Dossier kinderopvang](#) 2012

[Prioriteiten voor nieuwe doelstellingen 2015 Duurzame Ontwikkeling](#) 2013

Sociale bescherming van de mantelzorger 2013

[Welke Vlaamse kinderbijlagen?](#) 2013

[Combinatie beroeps- en gezinsleven](#) 2012

[Tijdskrediet V/M](#) 2012

[De pensioenhervorming en de wettelijke pensioenen van werkne\(e\)m\(st\)ers](#) 2012

[Huishoudpersoneel](#) 2012

[Vlaamse sociale bescherming vanuit genderperspectief](#) 2012

['Visietekst 'Gender en duurzame ontwikkeling'](#) 2012

[Evaluatie van het NAP partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld 2010-2014](#) 2012

[Individuele rechten in de sociale zekerheid](#) 2011

[De inkomstenbelasting vanuit genderperspectief](#) 2011

[Vrouwenraadmemorandum sociale bescherming](#) 2014

[Vrouwenraadmemorandum gezondheid](#) 2014

[Vrouwenraadmemorandum geweld](#) 2014

[Vrouwenkracht is vredesmacht](#)